

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

HANA SCHOLTZOVÁ

IV. ročník – prezenční studium

Obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

**FOLKLORNÍ TRADICE NA HODONÍNSKU – PŘÍPRAVA
PROJEKTU PRO PRVNÍ STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. JAROMÍR SYNEK, Ph.D.**

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně jejích příloh, vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce pana Mgr. Jaromíra Synka, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hodoníně dne 25. 3. 2011

.....

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat především vedoucímu diplomové práce panu Mgr. Jaromíru Synkovi, Ph.D. za ochotu a vstřícné jednání při odborných konzultacích, poskytnutí cenných rad a materiálů, které mi byly nápomocny k vypracování diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině, partnerovi a blízkým přátelům za veškerou podporu v průběhu celého studia.

ÚVOD.....	6
1 FOLKLOR.....	8
2 HODONÍNSKO	9
3 PROJEKTY A PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ	10
4 PROJEKT OD ADVENTU K VÁNOCŮM.....	11
4.1 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU	11
4.2 SEZNAM PLÁNOVANÝCH ČINNOSTÍ	15
4.3 PRVNÍ TÝDEN	16
4.3.1 Prvouka	16
4.3.2 Pracovní činnosti	16
4.3.3 Výtvarná výchova	17
4.3.4 Doplnkové činnosti.....	18
4.4 DRUHÝ TÝDEN	19
4.4.1 Prvouka	19
4.4.2 Prvouka	20
4.4.3 Pracovní činnosti	20
4.4.4 Výtvarná výchova	21
4.4.5 Doplnkové činnosti.....	22
4.5 TŘETÍ TÝDEN	23
4.5.1 Český jazyk.....	23
4.5.2 Hudební výchova	23
4.5.3 Pracovní činnosti	24
4.5.4 Prvouka	25
4.5.5 Doplnkové činnosti.....	26
4.6 ČTVRTÝ TÝDEN	26
4.6.1 Tělesná výchova	26
4.6.2 Pracovní činnosti	27
4.6.3 Doplnkové činnosti.....	28
5 PROJEKT KROJOVÉ HODY	29
5.1 CHARAKTERISITKA PROJKETU	29
5.2 SEZNAM PLÁNOVANÝCH ČINNOSTÍ	33
5.3 PONDĚLÍ.....	33
5.3.1 Český jazyk.....	33
5.3.2 Vlastivěda.....	34
5.4 ÚTERÝ	35
5.4.1 Český jazyk.....	35
5.4.2 Matematika.....	36
5.4.3 Výtvarná výchova	36

5.5	STŘEDA	38
5.5.1	Český jazyk	38
5.5.2	Tělesná výchova	39
5.6	ČTVRTEK	39
5.6.1	Hudební výchova	39
5.6.2	Vlastivěda	40
5.7	PÁTEK	41
5.7.1	Český jazyk	41
5.7.2	Pracovní činnosti	42
5.7.3	Tělesná výchova	42
6	PROJEKT VINOBRANÍ	44
6.1	CHARAKTERISTIKA PROJEKTU	44
6.2	SEZNAM PLÁNOVANÝCH ČINNOSTÍ	48
6.3	PONDĚLÍ	49
6.3.1	Přírodověda	49
6.3.2	Čtení	50
6.3.3	Pracovní činnosti	51
6.4	ÚTERÝ	51
6.4.1	Matematika	51
6.4.2	Český jazyk - sloh	52
6.4.3	Výtvarná výchova	53
6.5	STŘEDA	55
6.5.1	Všechny vyučovací předměty	55
6.6	ČTVRTEK	56
6.6.1	Český jazyk	56
6.6.2	Hudební výchova	57
6.7	PÁTEK	58
6.7.1	Čtení	58
6.7.2	Tělesná výchova	59
6.7.3	Doplňkové činnosti	60
	POUŽITÉ PRAMENY	61
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM PŘÍLOH	65
	ANOTACE	

ÚVOD

Téma diplomové práce bylo zvoleno na základě mého citového vztahu k oblasti v okolí města Hodonín. Bývalé okresní město v jižní části Slovácka je mým rodištěm. Právě zde jsem prožila celé své dětství i období dospívání. Hodonínsko spadá do části Slovácka, konkrétně do oblasti na pomezí mezi Podlužím a Dolňáckem. Tato území se pyšní nejen svou skvostnou krajinou, která je plná borových lesů, luk a úrodných vinogradů, ale také pestrým kulturním vyžitím a bohatým folklorem. Mezi veřejností nejoblíbenější a nejvyhledávanější folklorní události řadíme krojové hody a svátky vína. Lidové tradice, pokud se nebudou předávat z generace na generaci, mohou poměrně snadno zaniknout. Proto je žádoucí tuto skutečnost respektovat, a přistupovat k folkloru jako k cennému bohatství našich předků.

Jednou z cest, jak mladší generaci předat část z této kulturní pokladnice, může být příprava projektů pro nejmladší žáky, tedy děti, které navštěvují první stupeň základní školy. Tito žáci se vyznačují hojnou přirozenou touhou po poznání téměř kterékoliv doposud neprobádané oblasti. Dobrý pedagog by měl svým žákům nabídnout možnost rozvoje sebe sama v co nejširším spektru. Jednou z těchto oblastí mohou být právě folklorní tradice.

Hlavním cílem práce je vytvořit komplex podrobně zpracovaných projektů pro žáky a učitele prvního stupně některé základní školy v okolí Hodonína. Projekty se mají týkat folklorních tradic na Hodonínsku. Dalšími cíli je prohlubovat kladný vztah žáků k folkloru, rozšiřovat poznatky žáků z oblasti dodržovaných lidových tradic a prostřednictvím realizace projektů utužovat pozitivní vztahy v kolektivu.

Diplomová práce se skládá ze tří stěžejních částí. První část můžeme chápat jako úvod a objasnění pojmů k problematice folklorních tradic na Hodonínsku. Další částí diplomové práce je soubor tří kompletně vypracovaných projektů pro žáky a učitele prvního stupně základních škol na Hodonínsku. Všechny projekty jsou navrženy a zpracovány na základě klíčových kompetencí a dílčích výstupů podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. První projekt je čtyřtýdenní, zbývající dva jsou plánovány na týden. V níže uvedených zpracovaných projektech nalezneme témata blízká dětem, ve kterých je brán zřetel

na věkové zvláštnosti a potřeby těchto dětí. Součástí všech zpracovaných projektů je úvod, dále teoretický popis, kde jsou vymezeny všechny obecné informace a vytyčeny konkrétní cíle projektu. Praktický popis projektů je rozčleněn do jednotlivých vyučovacích jednotek. Poslední, neméně důležitou součástí diplomové práce, je část věnovaná přílohám. Zvolené přílohy obsahují soubor podkladů určený učitelům, tedy potřebné texty pro vyučující, šablony a fotodokumentaci. Přílohy pro žáky v sobě zahrnují převážně pracovní listy, které jsou úzce spjaté s folklorními tradicemi na Hodonínsku a slouží nejen k procvičení či upevnění znalostí již probraného učiva, ale i k osobnostnímu rozvoji žáků. V projektech se objevují texty, které mají sloužit jako motivace k daným činnostem. Pokud u takového textu není uveden zdroj, jde o originály vytvořené autorkou.

1 FOLKLOR

Podle L. Tyllnera¹: „*Pojem folklór vznikl z anglického folk /lid/ a lore /vědomosti/. Angličan W. J. Thomas termínem folklore označoval to, co lid zná, umí a ví.*“

Podle S. Broučka a R. Jeřábka² byl obsah pojmu folklor v minulosti formulován jako soubor dávných obyčejů, obřadů, zvyklostí, lidových písní a tanců, přísloví, filozofických a duchovních představ vytvářených obvykle prostým lidem. Někdy se do folkloru zahrnují i různé druhy materiální kultury.

V dnešní době jsou podle L. Tyllnera³ pod pojmem folklor myšleny především slovesné, hudební, taneční a dramatické projevy skupin lidových mas, které odpovídají jejich myšlení a povaze.

Podle S. Broučka a R. Jeřábka⁴ patří k základním znakům folkloru synkretičnost, což je vzájemná provázanost jeho jednotlivých složek, např. tance s hudbou, včetně písně, obřadem a oděvem. Dalším znakem folkloru je vazba na emotivnost, gesta a dramatický projev interpreta.

Folklornímu produktu chybí obvykle písemná opora, což vypovídá o skutečnosti, že je předáván z generace na generaci, nejčastěji mluveným slovem, čímž dochází k jistému variačnímu a improvizaciálnímu procesu jeho interpretů.

¹ TYLLNER, L. *Úvod do studia lidové písně*, s 5.

² BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N*, s 219.

³ TYLLNER, L. *Úvod do studia lidové písně*, s 5.

⁴ BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N*, s 219.

2 HODONÍNSKO

Podle S. Broučka a R. Jeřábka⁵ patří město Hodonín do oblasti Podluží. Oblast Podluží je definována jako krajina rybníků společně s lužními lesy v jihovýchodní části Moravy. Název Podluží je odvozen od výrazu *luže*, což znamená vodní plocha. V národopisné literatuře se od konce 19. století ustálilo pojetí Podluží jako teritorium na soutoku řek Moravy a Dyje, tedy mezi městy Hodonín a Břeclav. Pokud bychom chtěli uvést příklad regionu, který je ukázkou dynamiky ve vývoji etnografických oblastí, zaměříme se právě na zmiňované Podluží.

Podle P. Davida⁶ spadá oblast Hodonínska do části zvané Dolňácko, která je součástí jihovýchodního Slovácka.

Hodonínsko, jako součást Slovácka, se v celku jeví jako malebná krajina, která je vyznačována úrodnými vinohrady a ovocnými sady, borovými lesy, rozmanitými loukami či písčitými nivami kolem řeky Moravy. Obyvatelé zdejšího regionu jsou známí svou štedrou pohostinností a dobrosrdečností. Celá oblast je proslulá hojně dodržovanými folklorními tradicemi, jako jsou krojové hody, zvyklosti na počest svátků vína, burčákové pochody, tradiční jarmarky a mnohé další. Všechny významné folklorní události jsou doprovázeny typickými lidovými tanci společně s písněmi, častokrát spojeny s průvody v honosně zdobených krojích.

⁵ BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A-N*, s 578-579.

⁶ DAVID, P., et al. *Průvodce po Čechách Moravě a Slezsku. Slovácko-Hodonínsko*, s 8.

3 PROJEKTY A PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

Podle A. Nelešovské a H. Spáčilové⁷: „ *Projektem většinou rozumíme komplexní problém praktické nebo teoretické povahy, při jehož řešení uplatníme zkušenosti z různých oblastí.* “

Projektové vyučování⁸ lze chápat jako některou z variant problémové metody. Problémem je rozuměna vlastní koncentrace učiva, přičemž toto učivo má být osvojeno za pomoci projektové metody. Vyučování, které nazýváme projektové, je primárně orientováno na vlastní zkušenosti žáka. Projektové vyučování vychází z takového předpokladu, který očekává souznění mezi vědomostními poznatky a praktickými činnostmi žáka, jinými slovy společnou práci hlavy i rukou.

Znaky projektu

A. Nelešovská a H. Spáčilová⁹ uvádí charakteristické znaky projektu. Prvním takovým znakem je otázka neboli problém, který souvisí se životem, potřebami a zájmy žáků, čímž můžeme rozumět například vnitřní motivaci. Jiným charakteristickým znakem projektu je samostatná cesta k řešení problému, kdy se žáci spolupodílí na plánování, organizaci, realizaci a hodnocení projektu. V neposlední řadě se za znak projektu považuje činnostní cesta k řešení problému, kdy žáci při plnění daných cílů využívají vlastních zkušeností za pomoci tvořivého přístupu. Za další znak projektu považujeme rozvoj sociálních dovedností a vztahů.

Druhy projektů

Druhy projektů rozlišujeme dle různých kritérií. Uvedeme některé příklady podle A. Nelešovské a H. Spáčilové¹⁰:

Projekty podle charakteru problému mohou být projekty problémové, hodnoticí nebo třeba drilové. Další příklady druhů projektů: Podle vztahu k učivu a vyučovacím předmětům, podle místa, podle počtu žáků nebo podle délky jejich trvání.

⁷ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*, s 74.

⁸ Tamtéž, s 74.

⁹ Tamtéž, s 74-75.

¹⁰ Tamtéž, s 75.

4 PROJEKT OD ADVENTU K VÁNOCŮM

4.1 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU

Úvodem do komplexu tří projektů, vztahujících se k problematice folklorních tradic na Hodonínsku, má být projekt s takovým tématem, které je dětem blízké, se kterým se již setkaly. Téma a současně název pro úvodní projekt v prvním ročníku je *Od adventu k Vánocům*¹¹, kde budeme brát zřetel na věkové zvláštnosti dětí, klíčové kompetence i očekávané výstupy v jednotlivých vzdělávacích oborech dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV).

Období adventu a vánočních svátků znají děti nejen ze svých domovů, ale byly s ním blíže seznámeny i v mateřských školách. Jeví se tedy jako velmi vhodné na danou problematiku volně navázat, využít vlastních zkušeností a poznatků dětí, které pomocí projektu rozvineme a rozšíříme. Téma se promítne do níže zvolených vyučovacích jednotek v období čtyř týdnů před vánočními prázdninami, kdy v posledním týdnu se tradicemi spojenými s Vánocemi budeme zabývat nejintenzivněji.

Výstupem projektu bude besídka pro seniory, výroba betléma, adventního kalendáře a věnce, výzdoba třídy a zhotovení drobných dárkových předmětů. Neméně důležitým výstupem budou získané informace z oblasti tradičních lidových zvyků při oslavách adventního času a vánočních svátků.

Název projektu:

Od adventu k Vánocům

Určeno pro:

učitele a žáky prvních ročníků základních škol na Hodonínsku

Druh projektu podle:¹²

Charakteru problému – problémový, konstruktivní, hodnotící

Vztahu k učivu a vyučovacím předmětům – integrovaná témata

Místa – spojený (v rámci třídy, celoškolní, domácí)

¹¹ Vánoční svátky se slaví na území celé ČR velmi podobným způsobem, tudíž ukotvení na region Hodonínska zde nebude tolik patrný. Jisté příznačné zvyklosti však v období adventu nalezneme.

¹² NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*, s 75.

Počtu žáků – spojení společných aktivit s individuálními

Délky trvání – čtyřtýdenní

Význam projektu

Žáci prožívají období adventu ve svých domovech, setkávají se s ním všude kolem sebe (výzdoba výkladních skříní, ulic, prostřednictvím televize, apod.) tudíž i ve škole. Významem projektu je tedy nejen zpříjemnit dětem předvánoční čas, společně prožívat vánoční atmosféru, podělit se s kolektivem o své zkušenosti a dojmy z Vánoc, ale především prohloubit své znalosti v oblasti dodržování lidových tradic, vědět, jak tyto svátky vznikly a co je jejich podstatou.

Výstup projektu

Hlavním výstupem projektu bude besídka pro seniory¹³, kdy děti prarodičům nejen zazpívají koledy a zahrají divadlo, ale také rozdají malé pozornosti v podobě vánočních přání.

Vedlejším výstupem projektu bude výzdoba třídy (adventní kalendář a věnce, betlému, nástěnné plakáty, zdobení třídního stromčku apod.)

Dalším produktem projektu budou vlastní portfolia žáků, kde si budou děti v průběhu projektu shromažďovat veškeré materiály.

Způsob prezentace výstupu

Prezentace besídky: besídky pro seniory se zúčastní všichni žáci zvolené první třídy v některé z hodonínských základních škol. (vystoupení s hudební, recitační a dramatickou částí, předávání vánočních přání a vyrobených dárků).

Prezentace výzdoby třídy: výzdoba celé třídy bude volně dostupná ostatním žákům a učitelům, okenní výzdobu mohou pozorovat jak žáci ve třídě, tak kolemjdoucí lidé.

¹³ Konkrétní ústav si zvolí učitel nejlépe v místě konání projektu.

Cíle projektu s ohledem na rozvoj klíčových kompetencí žáka podle RVP ZV¹⁴

Kompetence k učení

Cíl: Dozvědět se informace týkající se Vánoc jako křesťanských svátků, prohlubovat a opakovat doposud získané informace ve většině vyučovacích předmětů. Využívat vhodné způsoby pro efektivní učení.

Kompetence k řešení problémů

Cíl: Umožnit žákům rozvíjet logické, kritické a analytické myšlení úměrné jejich věku. Uplatnit získané informace ve všech směrech. Umět propojovat souvislosti věcí kolem nás.

Kompetence komunikativní

Cíl: Rozšiřovat slovní zásobu dětí. Umět naslouchat druhým lidem, porozumět jim, vhodně na ně reagovat. Zapojit se do diskuse.

Kompetence sociální a personální

Cíl: Spolupracovat v kolektivu. Podílet se společně s vyučujícími na tvorbě pravidel týmové spolupráce. Dosáhnout pocitu sebedůvěry na základě svého chování.

Kompetence občanské

Cíl: Respektovat názory druhých lidí. Udržovat a oceňovat naše tradice a kulturní i historické dědictví, s radostí se zapojovat do kulturního dění.

Kompetence pracovní

Cíl: Dodržovat předem určená pravidla práce. Svědomitě plnit své povinnosti.

Předpokládané vyučovací metody¹⁵

Metody slovní monologické (vyprávění, vysvětlování, popis, instruktáž).

Metody slovní dialogické (rozhovor, diskuse, beseda).

Metody slovní – metody práce s textem.

Metody názorně demonstrační – pozorování, předvádění.

Metody praktické – nácvik praktických dovedností, grafické a výtvarné práce.

Aktivizující metody – metody diskusní, situační a inscenační, projektové.

¹⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělání žáků s lehkým mentálním postižením*, s 14 – 17.

Cíle jsou voleny konkrétní k dané problematice.

¹⁵ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*, s 150 – 171.

Způsob hodnocení

Žáci budou hodnoceni pomocí klasifikační stupnice a slovního hodnocení, které se bude uplatňovat především v posledním týdnu projektu a to pomocí pochval či rad pro dosažení co nejlepších možných výsledků při daných plánovaných činnostech. Za aktivitu budou dětem přidělovány tematické nálepky. Každý, kdo bude dle usouzení učitelky velmi šikovný, dostane nálepkou ke svému jménu na nástěnce.

Organizace projektu

Projekt je plánovaný na čtyři týdny v období adventu. Navrhované činnosti si učitelé upraví podle jejich rozvrhu hodin a časových možností.

Příklad možného rozvrhu hodin prvního ročníku základní školy¹⁶:

	1	2	3	4
Pondělí	ČJ	M	PRV	HV
Úterý	ČJ	M	VV	ČJ
Středa	TV	ČJ	PRV	ČJ
Čtvrtek	ČJ	M	PČ	ČJ
Pátek	ČJ	M	TV	ČJ

Dle aktuální potřeby bude možno v rozvrhu provést požadované změny. Začlenění tématu projektu se bude realizovat v níže uvedených vybraných vyučovacích jednotkách, a to pomocí plánovaných činností.

¹⁶ Varianta rozvrhu hodin v prvním ročníku ZŠ dle dané časové dotace jednotlivých vyučovacích jednotek.

4.2 SEZNAM PLÁNOVANÝCH ČINNOSTÍ

První adventní týden

Vyučovací předmět	Plánovaná činnost	Časová dotace
PRV	Úvod do projektu	1 vyučovací jednotka
PČ	Výroba adventního věnce	1 až 2 vyučovací jednotky
VV	Výroba adventního kalendáře	1 vyučovací jednotka
Doplňkové činnosti ¹⁷		

Druhý adventní týden

Vyučovací předmět	Plánovaná činnost	Časová dotace
PRV	Legenda o sv. Barbora	1 vyučovací jednotka
PRV	Legenda o sv. Mikuláš	1 vyučovací jednotka
PČ	Výroba tradiční vánoční ozdoby - zahrádky	1 vyučovací jednotka
VV	Barborky technikou land art	2 vyučovací jednotky
Doplňkové činnosti		

Třetí adventní týden

Vyučovací předmět	Plánovaná činnost	Časová dotace
ČJ ¹⁸	Návštěva Masarykova muzea v Hodoníně	2 vyučovací jednotky
HV ¹⁹	Nácvik besídky	2 vyučovací jednotky
PČ	Výroba vánočních ozdob	1 vyučovací jednotka
PRV	Legenda o sv. Lucii	1 vyučovací jednotka
Doplňkové činnosti		

Čtvrtý adventní týden

Vyučovací předmět	Plánovaná činnost	Časová dotace
TV	Generální zkouška besídky	1 vyučovací jednotka
PČ	Výroba vánočních přání	1 vyučovací jednotka
všechny	Besídka pro seniory	Celé dopoledne
Doplňkové činnosti		

¹⁷ Prolínání tématu do ostatních vyučovacích jednotek bude probíhat mj. za pomoci pracovních listů v příloze. Jejich zařazení volí vyučující dle aktuálních časových možností a témat hodin.

¹⁸ Možno i v jiném vyučovacím předmětu.

¹⁹ Možno i v jiném vyučovacím předmětu.

4.3 PRVNÍ TÝDEN

4.3.1 Prvouka

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Adventní čas je za dveřmi

Výukové cíle:

- Uvést děti do projektu
- Seznámit se s průběhem projektu, s nácvikem besídky pro seniory
- Poznat základní informace týkající se období adventu
- Vytvořit myšlenkovou mapu

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kroužku na koberci.

Pomůcky: Příloha č. 1, balicí papír velikosti A0, psací potřeby.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, kdo ví, jaký významný den bude v neděli? (První adventní neděle). Vánoční svátky se pomalu blíží, období adventu, které je opředeno nejedním tajemstvím, čeká za dveřmi. Společně si tuto duchovní dobu zpřijemníme, dozvíme se plno zajímavých informací o podstatě předvánočního i vánočního času. Zjistíme, jak Vánoce slavili naši předkové na našem území, naučíme se koledy a v neposlední řadě uděláme radost druhým.“

Popis činností:

Seznámení s průběhem vyučovací jednotky a celého projektu.

Četba textu – viz příloha č. 1, vysvětlení nejasných pojmů, zodpovězení dotazů dětí.

Výroba myšlenkové mapy na téma advent. Děti se mají rozpomenout na asociace spjaté s tématem. Mapa bude na balicím papíru velikosti A0.

Závěr: Zadáni domácího úkolu. Děti mají od rodičů, prarodičů, či jiných příbuzných a známých zjistit co nejvíce informací o adventu. Dále nasbírat obrázky s různými adventními předměty, krátké texty apod., které budou později do mapy vlepeny.

4.3.2 Pracovní činnosti

Časová dotace: Jedna až dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Adventní věnec

Výukové cíle:

- Vyrobit adventní věnec
- Prohlubovat spolupráci mezi žáky
- Rozvoj vyjadřovacích schopností

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 2, velký slaměný kruh k výrobě věnce, větvičky z jehličnanů, 3 fialové a jedna růžová svíce, tavná pistole, popř. drátek, jeřabiny či skořápky od ořechů.

Motivace: Hádankou. *Na kulatém zeleném kolotoči čtyři sloupy stojí. Čím jsou starší, tím jsou menší, čím mladší jsou, tím menší jsou. Co je to?* (Adventní věnec)

Popis činností:

Seznámení s pojmem a významem adventního věnce – příloha č. 2. Formu seznámení si zvolí vyučující (např. v kruhu na koberci, či sdělování informací v průběhu výroby věnce apod.)

Rozdělení dětí do skupin. Každá skupina bude mít jiný úkol. Jedna třídit větvičky, druhá je lámat na menší kousky, třetí přichystat zdobení na věnec (jeřabiny).

Výroba věnce. Učitelka bude na věnec pevně přichycovat větvičky z jehličnanů a propriety, které jí přichystaly děti. Děti pomáhají, mohou se ve skupinkách pokusit vyrobit vlastní věnec. Nakonec učitelka připevní svíčky (pomocí drátu, či tavné pistole).

Závěr: Věnec vystavíme na smluveném místě ve třídě a každé pondělí v první vyučovací jednotce po dané adventní neděli, zapálí vyučující danou svíčku.

4.3.3 Výtvarná výchova

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Výroba adventního kalendáře

Výukové cíle:

- Vyrobit školní adventní kalendář
- Dbát na čistotu provedení práce při malování vodovými barvami
- Rozvíjet estetické cítění

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 3 a 4, vodové barvy, nádoba na vodu, štětce, hadříky.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, začíná prosinec, abychom věděli, kolik dní budeme ještě chodit do školy, než nastanou vánoční prázdniny, tak si vyrobíme vlastní, školní adventní kalendář.“

Popis činností:

Rozdání šablon – viz příloha č. 4. Každá šablona bude vytištěna na výkresu formátu A4. Podepsání kalendáře. Malba kalendáře – děti si libovolně zvolí barvu, kterou vymalují okénka a zbylý prostor kalendáře (nejlépe každé okénko jinou barvou). Každý školní den budou lepit obrázky do příslušného rámečku.²⁰

Obrázky – viz příloha č. 3.

Závěr: Kalendáře umístíme na vhodné místo ke schnutí a poté každé prosincové ráno nalepíme příslušný obrázek, který si děti smí vybarvit pastelkami.

4.3.4 Doplnkové činnosti

ČJ – opis věty. Vyučující napíše na tabuli větu psacím písmem, žáci mají větu opsat do sešitů písmem velkým tiskacím či naopak. Příklady vět: Začal advent. Adventní věnec je zelený. Adventní neděle jsou čtyři. Těšíme se na Vánoce apod.

Práce s opsanými větami. Určování počtu slabik, vyznačený různých hlásek (zakroužkovat písmeno A) apod.

Práce s textem. Četba či učení se lidovým říkadlům nebo veršům. Nahrazování slov v textu jiným významem. Reprodukce – převyprávění čteného textu, ilustrace příběhu.

M – číselné řady. Doplnování číselné řady a procvičování, které číslo leží hned za, za, před či hned před zvoleným číslem z číselné řady. Číselné řady mohou být tematicky vyobrazeny např. na tabuli či formou pracovních listů.

Slovní úlohy. Příklady slovních úloh: Kolik svíček bude na adventním věnci hořet dohromady? Upekli jsme 8 perníků ve tvaru andělíčka a 5 perníků ve tvaru čerta. O kolik více jsme upekli perníků ve tvaru anděla? V balíčku bylo 10 oříšků.

²⁰ Kalendář bude školní, tzn., že děti budou „odpočítávat“ kolik prosincových pracovních – školních dní zbývá do začátku vánočních prázdnin. Vzhledem k jejich věku by se problematicky doplňovaly údaje za víkendy.

Jirka snědl 4 oříšky. Kolik oříšků zůstalo v balíčku? Na adventním věnci hoří 1 svíčka. Kolik svíček bude na adventním věnci hořet dohromady za 2 neděle apod.

Geometrie. Práce s pracovními listy - viz příloha č. 5 a 6.

HV – *zpěv* vánočních koled, písniček pro Mikuláše apod.

TV - *průpravná část.* Rozcvička na tematickou hudbu (koledy).

4.4 DRUHÝ TÝDEN

4.4.1 Prvouka

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Svatá Barbora, 4. 12.

Výukové cíle:

- Seznámit děti s legendou o sv. Barboře
- Objasnit dětem lidové zvyky spojené se sv. Barborou na Hodonínsku

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kroužku na koberci, poté v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 7, sešity, višňová větvička, květináč s hlínou.

Motivace: Pranostikou. „Jaké je počasí na svatou Barboru, takové bývá až do Vánoc.“²¹

Popis činností:

Práce na koberci. Četba textu – viz příloha č. 7, vysvětlení nejasných pojmů, zodpovězení dotazů dětí, diskuse na téma legenda o svaté Barboře.

Práce se sešitem. Vlepení jedné z pranostik o svaté Barboře, nakreslení výjevu legendy o svaté Barboře.

Zasazení višňové větvičky do květináče. Z hygienických důvodů nebudeme větvičku tradičně ukusovat zuby, ani zalévat ústy, jako se tomu dělalo v dřívějších dobách na území okolo Hodonína.

Závěr: Větvička bude umístěna na vhodné místo ve třídě, kde se o ni bude pečovat a pozorovat, kolika květy a kdy vykvete.

²¹ ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas*, s 58.

4.4.2 Prvouka

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Svatý Mikuláš, 6. 12.

Výukové cíle:

- Seznámit děti s legendou o sv. Mikuláši a s lidovými zvyklostmi

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kroužku na koberci, poté v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 8, sešity, kreslicí potřeby.

Motivace: Pranostikou. „Prší-li na Mikuláše nebo padá sníh, bude příští rok hodně hrachu.“²²

Popis činností:

Práce na koberci. Četba textu – viz příloha č. 8, vysvětlení nejasných pojmů, zodpovězení dotazů dětí, diskuse na téma Mikuláš.

Práce se sešitem. Výtvarné znázornění některé z mikulášských postav.

Dramatizace. Pomocí výstižných částí masek (např. berle, vousů, mikulášské čepice apod.) bude některé z dětí interpretovat roli Mikuláše. Ostatní si přichystají jimi zvolené krátké lidové verše, které budou Mikuláši recitovat. Příklady lidových veršů – viz příloha č. 9.

Závěr: Představení vyobrazených maškar v sešitě ostatním žákům.

4.4.3 Pracovní činnosti

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Zahrádka²³

Výukové cíle:

- Vyrobit tradiční adventní ozdobu
- Prohlubovat smysl pro týmovou spolupráci žáků
- Rozvíjet jemnou motoriku dětí

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

²² ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas*, s 64.

²³ LANGHAMMEROVÁ, J. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*, s 151.

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích, které budou pro rozšíření pracovní plochy spojeny po dvou.

Pomůcky: jablka, klacíky, špejle, větvičky buxusu, předem nabobtnané zelené hrášky.

Motivace: Předem připraveným výrobkem a motivačním rozhovorem na téma výzdoba školní třídy.

Popis činnosti:

Rozdělení dětí do cca čtyřčlenných skupin. Každá skupina má k dispozici dvě k sobě spojené školní lavice. Do středu se nachystají potřebné pomůcky.

Výroba zahrádky: Zahrádka je tradiční výrobek sloužící k výzdobě stolu v období adventu. Připomíná malé atomium. Skládá se z pěti červených jablek. Čtyři slouží jako podstava. Jsou spojena klacíky či špejlemi do tvaru čtverce. Z každého jablka se šikmo vzhůru vztyčí další klacík. Na tyto čtyři vztyčené klacíky se připíchne poslední, páté jablko. Vznikne tvar, který připomíná jehlan. Každý střed jablka je ozdoben větvičkami buxusu a předem nabobtnanými hrášky, které mohou být napíchnuty na špejli.

Závěr: Každá skupina by měla stihnout vyrobit alespoň jednu zahrádku. Zahrádky společně umístíme na smluvená místa ve třídě, kde budou sloužit jako dekorace.

4.4.4 Výtvarná výchova

Časová dotace: Dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Barborky

Výukové cíle:

- Seznámit se se zprostředkovanou technikou land art²⁴
- Dovést využívat přírodních materiálů

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Výkresy formátu A4, lepidlo Herkules, štětce, písek, větvičky, lepicí páska, vodové barvy, hadřík, bílý krepový papír.

²⁴ Technika land art zde není využita typickým způsobem. Realizace bude probíhat ve třídě. Technika je zvolena jako propojení tradice (Sv. Barbora) s novodobějším druhem umění.

Motivace: Motivačním rozhovorem na téma sv. Barbora, připomenutí si legendy o sv. Barboře.

Popis činností:

Malba pozadí. Zvolíme jednu barvu (nejlépe modrou), kterou pokryjeme celý výkres. Chvilí vyčkáme, až výkres uschne. Spodní část výkresu (cca 1 čtvrtinu) pokryjeme pomocí štětce silnější vrstvou lepidla Herkules a následně posypeme pískem. Vybereme vhodnou větvíčku, kterou přilepíme na výkres (zpodobnění růstu větvíčky ze země). Z krepových papírů vytvoříme kvítky tak, že vystříháme kruhy o poloměru asi 3 cm, které děti ve středu sevřou do tzv. špetky a přilepí k větvíčce. Počet kvítků záleží na každém žákovi. Zvolí si podle toho, který měsíc v následujícím roce by si přál, aby byl jeho nejšťastnější.

Závěr: Výtvarný artefakt umístíme ve třídě ke schnutí, po uschnutí jej vystavíme na chodbu školy.

4.4.5 Doplnkové činnosti

TV – *rušná část*. Čertovská honička. Honičem je čert, má za tepláky ocas. Koho chytne, ten zkamení.

*Závody čertů.*²⁵ Rozdělení dětí – čertů do dvou družstev, ta mezi sebou závodí v různých disciplínách. Příklady disciplín: Hod pytlek do dálky (textilní pytlek vycpané novinami), podlézání řetězu cca 50 cm nad zemí, prolézání díry do pekla (látkový tunel dlouhý cca 3 metry), běh v pytli, běh s pytlek přes rameno kolem mety apod.

PČ – *Výroba figurek* ze sušeného ovoce navlečeného na špejlích s různým odekorenáním nejlépe pomocí jiných přírodnin. Např. čert ze sušených švestek.²⁶

M – *hra Kolik květů je na „barborce“*²⁷ (Z papíru vystříháme tvar holé větve, děti vyrobí jednoduché květy. Větev připevníme na magnetickou tabuli. Budeme přidávat či odebírat potřebné kusy květů – procvičování sčítání a odčítání, slovních úloh demonstrovaných na konkrétních předmětech)

²⁵ ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas*, s 82.

²⁶ VONDRUŠKOVÁ, A. *České zvyky a obyčeje*, s 295.

²⁷ ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas*, s 59.

4.5 TŘETÍ TÝDEN

4.5.1 Český jazyk

Časová dotace: Dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Návštěva Masarykova muzea v Hodoníně²⁸

Výukové cíle:

- Prohlédnout si lidové vánoční ozdoby a jiné předměty
- Dozvědět se další zajímavosti o oblasti Hodonínsko
- Prohlubovat zájem o lidovou kulturu

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Vycházka do muzea.

Pomůcky: Fotoaparát, psací potřeby, papíry

Motivace: Motivačním rozhovorem na téma tradiční vánoční výzdoba našich předků.

Popis činností:

Přesun z budovy školy do muzea (dle aktuálních možností). Muzeum pravidelně připravuje výstavu s vánoční tematikou²⁹. Výstavu si prohlédneme, popř. vyslechneme odborný výklad zaměstnanců muzea. Učitel výstavu zdokumentuje pomocí fotoaparátu, co bude potřeba, zapíše. Hlavním předmětem pozorovaných předmětů se stanou tradiční vánoční ozdoby, které později budeme vyrábět pro prarodiče ze zařízení pro seniory.

Závěr: Přesun zpět do třídy školy, diskuse na téma pozorované vánoční ozdoby.

4.5.2 Hudební výchova

Časová dotace: Dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Nacvik besídky

Výukové cíle:

- Seznámit se s průběhem besídky
- Nacvičit besídku pro seniory
- Naučit se novou lidovou koledu z okolí Hodonínska
- Rozvíjet komunikační schopnosti

²⁸Bližší informace na <http://www.masaryk.info/default.asp?cont=1>

²⁹http://hodoninsky.denik.cz/kultura_region/muzea-ukazi-jak-to-bylo20101213.html

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou volně po třídě.

Pomůcky: Příloha č. 10, Orffův instrumentář

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, čas Vánoc se blíží a spolu s ním i naše vystoupení pro prarodiče z domova pro seniory. Dnes nacvičíme besídku, kterou následující týden klienty ze zmiňovaného domova potěšíme.“

Popis činností:

Obeznamení se s průběhem besídky, která bude trvat přibližně 45 minut. V úvodní části besídky vystoupí 3 děti (moderátoři), které program uvedou. Po úvodu následuje recitační část. Děti budou recitovat vánoční lidovou poezii³⁰. Po recitační části nazdobíme společně vánoční stromeček ozdobami, které děti vyrobí v pracovních činnostech. Poté bude následovat zpěv koledy doprovázený hrou na nástroje z Orffova instrumentáře. Koleda je lidová, pochází ze Slovácka – viz příloha č. 10.

Nácvik besídky. Krátké úvodní slovo³¹ moderátorů (přivítání a seznámení s programem besídky), rozdělení role moderátorů vybraných žákům. Seznámení se s koledou, nácvik textu i melodie koledy. Po zvládnutí textu i melodie přidáme k nácviku vybrané hudební nástroje.

Závěr: Zkouška besídky. Koledu i úvodní slovo moderátorů besídky si budeme opakovat v průběhu následujících dnů ve vhodných částech vyučování.

4.5.3 Pracovní činnosti

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Výroba vánočních ozdob

Výukové cíle:

- Vyrobit vánoční ozdoby pro seniory
- Zdokonalovat jemnou motoriku
- Mít radost z výroby dekorativních předmětů pro druhé

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

³⁰ Přesný rozsah poezie zvolí učitel dle aktuálních možností žáků. Je možno recitovat jednotlivě i ve skupinách.

³¹ Úvodní slovo besídky zvolí učitel vzhledem k věkovým a individuálním zvláštnostem dětí i seniorů. Je třeba ušít na míru konkrétnímu zařízení.

Pomůcky: Skořápky od vlašských ořechů, lepidlo Herkules, stuha, nůžky, štětec, kukuřičné šustí, provázek, vata, černý tenký centropen.

Motivace: Fotografiemi z muzea.

Popis činností:

Výroba ozdob ze skořápek z vlašských ořechů.³² Polovinu skořápky natřeme lepidlem, vložíme jeden konec stuhy a přiložíme druhou polovinu skořápky. Na druhém konci stuhy pokračujeme stejným způsobem, či ho jen zavážeme na mašli. Skořápy ořechů můžeme „pozlatit“ zlatým lakem nebo je necháme v přírodní podobě.

Výroba zjednodušených ozdob z kukuřičného šustí.³³ Kousek vaty obalíme kukuřičným šustím tak, že ho celý pokryjeme a cípy šustí budou volně viset směrem dolů, upevníme pomocí provázku či stuhy. Tímto vznikla hlava figurky. Pomocí centropenu znázorníme oči, po případě i ústa. Šikovnější děti mohou přidělat křídla – vznikne anděl. Křídla vyrobíme též ze šustí a to tak, že si vystříhneme obdélník požadované velikosti, ten veprostřed svážeme provázkem a připevníme k hlavě. Provázek necháme delší, abychom ozdobu mohli později zavěsit na vánoční stromček v domově důchodců.

Závěr: Třídní výstava ozdob. Každý nechá na lavici ozdoby, které vytvořil, ostatní si je půjdou prohlédnout. Před předáním ozdob seniorům je můžeme umístit na větev jehličnanu v prostoru školní třídy.

4.5.4 Prvouka

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: svatá Lucie

Výukové cíle:

- Poznat legendu o svaté Lucii
- Dozvědět se, jaké zvyklosti se v okolí Hodonínska dodržovali na sv. Lucii
- Rozvíjet komunikační schopnosti

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kruhu na koberci.

³² VODRUŠKOVÁ, A. *České zvyky a obyčeje*, s 348.

³³ Tamtéž s 345.

Pomůcky: Příloha č. 11, bílé prostěradlo, koš, vařečky, husí peroutka, škraboška.

Motivace: Lidovým pořekadlem³⁴. „Svatá Lucie, noci upije.“

Popis činností:

Práce s textem. Učitel přečte text – viz příloha č. 11. Diskuse na téma legenda o svaté Lucii a lidové zvyky na Slovácku – jak tomu bývalo dříve. Dramatizace. Vžití se do role Lucy. Vybraný žák si na sebe přehodí prostěradlo, do jedné ruky uchopí koš s potřebnými rekvizitami a do druhé husí peroutku. Bude chodit po třídě a „strašit“ ostatní děti. Nebude mluvit, jen vydávat typické zvuky.

Hra na Lucku. Lucka v kostýmu určí jednoho spolužáka, ten půjde za dveře. Ostatní děti se posadí do kruhu, sklopí hlavy, aby jim nebylo vidět do obličeje. Lucka mezi nimi chodí, koho pošimrá husí peroutkou na smluveném místě (př. ruce), ten bude po příchodu spolužáka, který byl za dveřmi vydávat zvuk, jenž v minulosti vydávaly Lucy – „ťu ťu ťu“. Žák, který byl za dveřmi, má uhádnout, kdo vydává daný zvuk. Po uhodnutí se role mění, kdo vydával zvuk, stává se Luckou a vybírá spolužáka, který se odebere za dveře.

Závěr: Ukončení hry, úklid třídy, stručná rekapitulace nových informací ohledně svaté Lucie. Reflexe vyučovací jednotky.

4.5.5 Doplnkové činnosti

VV – *Malba či kresba objektů z muzea*

ČJ – *Čtení, práce s textem.* Předčítání pověstí, pohádek nebo legend s tematikou advent. Ilustrace přečtených příběhů.

Přednes dětské lidové poezie.

M – *Práce s pracovními listy* – viz příloha č. 12

4.6 ČTVRTÝ TÝDEN

4.6.1 Tělesná výchova

Časová dotace: Jedna až dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Generální zkouška besídky pro seniory

³⁴ ZÍBRT, Č. *Veselé chvíle v životě lidu českého*, s 472.

Výukové cíle:

- Zopakovat jednotlivé části besídky
- Udělat radost druhým
- Uvědomovat si význam besídky
- Nebát se vystoupit před ostatními

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou volně po tělocvičně.

Pomůcky: Hudební nástroje z Orffova instrumentáře.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, prarodiče z domova důchodců už se těší, jak je přijdeme navštívit. Naším vystoupením a rozdáním drobných pozorností je jistě mile potěšíme. V předvánoční čas uděláme radost druhým.“

Popis činností:

Rekapitulace celé besídky. Krátké úvodní slovo moderátorů, recitace lidové poezie, zdobení vánočního stroměčku³⁵, koleda *U svatého jezulátka* (zpěv a hra na hudební nástroje).

Závěr: Sebereflexe žáků formou diskuse.

4.6.2 Pracovní činnosti

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Výroba vánočních přání

Výukové cíle:

- Vyrobit vánoční přání jako dárek pro seniory z domova důchodců
- Rozvíjet jemnou motoriku
- Dbát na pečlivost provedené práce

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Tvrdé barevné papíry, nůžky, lepidlo, barevné papíry, psací potřeby, šablona vánočního stroměčku.

³⁵ V tělocvičně stromček zdobit nebudeme, jen si zopakujeme, kdy bude zdobení zařazeno do programu besídky.

Motivace: Hotovým výrobkem – vánočním přáním.

Popis činností:

Vyučující předem připraví vhodné formáty přání. Tyto budou zhotoveny z tvrdých barevných papírů. Barva je libovolná, nejvhodnější se však jeví tóny červené, pískové, žluté a zelené. Z barevných zelených papírů (měkkých) žáci vystříhnou podle šablony vánoční stromeček, který přilepí na čelní stranu přání. Dále bude na jejich fantazii, jak stromeček dozdobí. Dovnitř přání se podepíše, kdo zvládne, napíše věnování.

Závěr: Úklid pracovní plochy, výstava přání – žáci nechají své přání na lavici a půjdou se podívat po třídě, jaká přání vyrobili jejich spolužáci.

4.6.3 Doplnkové činnosti

VV – *Malba či kresba dopisu Ježíškovi*

ČJ – *Čtení, práce s textem.* Předčítání pověstí, pohádek nebo legend s tematikou advent. Ilustrace přečtených příběhů.

Práce s pracovním listem č. 4 – viz příloha č. 13

Přednes dětské lidové poezie.

HV – *Zpěv vánočních koled*

5 PROJEKT KROJOVÉ HODY

5.1 CHARAKTERISITKA PROJKTU

Další ze tří zpracovaných projektů, týkajících se folklorních tradic na Hodonínsku, se nazývá *Krojové hody*. Hody neboli posvícení, jsou na Slovácku vnímány jako stěžejní folklorní svátek a společenská událost roku. Na jižní Moravě se slaví téměř v každé obci v období po sklizni, tedy na podzim.

Projekt je určen žákům a učitelům čtvrtých ročníků základních škol v oblasti Hodonínska, jeho realizace má proběhnout v průběhu měsíce října. S ohledem na období realizace plánovaného projektu, budou vybrané očekávané výstupy žáků sloužit k souhrnnému opakování učiva ze třetího ročníku.

Ve výše jmenovaném projektu budeme brát zřetel na věkové zvláštnosti dětí, klíčové kompetence i očekávané výstupy v jednotlivých vzdělávacích oborech dle RVP ZV.

Pro připravený projekt bylo vybráno město Dubňany, které leží severně od města Hodonín, ve vzdálenosti přibližně sedmi kilometrů. V projektu budeme tedy brát v úvahu zvyky a tradice spjaté s místním způsobem oslav posvícení.

Výsledkem projektu bude happening pro žáky a učitele zvolené základní školy na Hodonínsku. Dalším, neméně důležitým výsledkem projektu *Krojové hody*, bude souhrn získaných informací a vlastních prožitků dětí z průběhu všech níže plánovaných činností.

Název projektu:

Krojové hody

Určeno pro:

učitele a žáky čtvrtých ročníků základních škol na Hodonínsku

Druh projektu podle:³⁶

Charakteru problému – problémový, konstruktivní, hodnotící

Vztahu k učivu a vyučovacím předmětům – integrovaná témata

Místa – spojený (v rámci třídy, celoškolský, domácí)

³⁶ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*, s 75.

Počtu žáků – spojení společných aktivit s individuálními

Délky trvání – týdenní

Význam projektu

Krojované hody patří mezi nejvýznamnější folklorní svátky v každé slovácké obci. Žáci o nich mají jisté povědomí, mnozí je navštěvují, ne všichni jsou však dostatečně obeznámeni s jejich původem a tradičním významem. Smyslem výše jmenovaného projektu má být prohlubování znalostí v dané problematice - vědět, proč se hody slaví, jaké události jsou s nimi spjaté a tím si vytvářet kladný vztah k folkloru a tradicím na Hodonínsku.

Výstup projektu

Hlavním výstupem projektu bude školní happening. Prostory pro konání představení budou zvoleny dle možností školy, nejlépe však na chodbě či v tělocvičně. Žáci se naučí lidové písně a pomocí vlastních výtvarných děl proniknou do detailů dubňanského³⁷ kroje.

Způsob prezentace výstupu

Happening pro žáky a učitele školy, v rámci něhož žáci třídy zpracovávající projekt vystoupí s nacvičenou lidovou písní a na zvolených figurantech představí vlastnoručně vyrobenou repliku dubňanského kroje.

Cíle projektu s ohledem na rozvoj klíčových kompetencí žáka podle RVP ZV³⁸

Kompetence k učení

Cíl: Dozvědět se informace týkající se hodů, jako nejvýznamnějších folklorních slováckých svátků. Užívat rozmanitých zdrojů k vyhledávání zadaných informací, dokázat je smysluplně využívat při vlastním učení. Znat obecně užívané termíny a pracovat s nimi, využívat mezipředmětových vztahů a souvislostí a vytvářet

³⁷ Kroj z konkrétní lokality volí učitel.

³⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělání žáků s lehkým mentálním postižením*, s 14 – 17.

Cíle jsou voleny konkrétní k dané problematice.

si ucelený pohled na kulturní a společenské jevy. Dokázat kriticky zhodnotit své výsledky.

Kompetence k řešení problémů

Cíl: Umožnit žákům rozvíjet logické, kritické a analytické myšlení úměrné jejich věku. Uplatnit získané informace ve všech směrech. Umět propojovat souvislosti mezi věcmi kolem nás. Sledovat vlastní pokrok při řešení problematiky krojových hodů. Nenechat se odradit případným neúspěchem.

Kompetence komunikativní

Cíl: Rozšiřovat slovní zásobu dětí. Dokázat se kultivovaně vyjadřovat a logicky formulovat své myšlenky. Umět naslouchat ostatním. Rozumět různým druhům záznamů (obrazových a zvukových). Využívat získané komunikativní dovednosti ke spolupráci ve skupině.

Kompetence sociální a personální

Cíl: Při nácviku happeningu účinně spolupracovat ve skupině. Spolupodílet se s vyučujícími na tvorbě pravidel pro týmovou práci. Při řešení problému dokázat aktivně spolupracovat. Dosáhnout pocitu sebedůvěry na základě svého jednání.

Kompetence občanské

Cíl: Vážit si tradic dodržovaných v oblasti Podluží při vinobraní, oceňovat lidovou kulturu Hodonínska, mít pozitivní postoj k folkloru.

Kompetence pracovní

Cíl: Využívat výsledky své práce i jako formu k zachování folklorních tradic a hodnot.

Předpokládané vyučovací metody³⁹

Metody slovní monologické (vyprávění, vysvětlování, popis, instruktáž).

Metody slovní dialogické (rozhovor, diskuse, dramatizace).

Metody slovní – metody práce s textem a metody písemných prací.

Metody názorně demonstrační – pozorování, předvádění.

Metody praktické – nácvik pohybových a praktických dovedností, grafické a výtvarné práce.

³⁹ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*, s 150 – 171.

Aktivizující metody – metody diskusní, situační a inscenační, projektové, didaktické hry.

Způsob hodnocení

Žáci budou hodnoceni pomocí klasifikační stupnice a slovního hodnocení, které se bude uskutečňovat pomocí pochval či rad pro dosažení co nejlepších možných výsledků při daných plánovaných činnostech. Za aktivitu budou dětem přidělovány body. Každý, kdo bude dle usouzení učitelky velmi šikovný, dostane náležitý počet bodů ke svému jménu na nástěnce.⁴⁰

Organizace projektu

Projekt je plánovaný na jeden podzimní týden. Nejlépe před víkendem, kdy se ve zvolené obci konají hody. Navrhované činnosti si učitel upraví dle svých časových možností. Vyučovací předměty přizpůsobí projektu.

Příklad možného rozvrhu hodin čtvrtého ročníku základní školy⁴¹:

	1	2	3	4	5
Pondělí	ČJ	M	AJ	VL	ČJ
Úterý	M	ČJ	PŘ	VV	VV
Středa	M	ČJ	AJ	TV	ČJ
Čtvrtek	ČJ	M	AJ	HV	VL
Pátek	ČJ	M	PČ	PŘ	TV

V rozvrhu bude možno provést potřebné změny dle aktuální vhodnosti.

Začlenění tématu projektu se bude realizovat v níže uvedených vybraných vyučovacích jednotkách, a to pomocí plánovaných činností.

⁴⁰ Bodový systém si zvolí žáci (za co dostanou kladné, či záporné body a jak bude bodová stupnice vypadat).

⁴¹ Varianta rozvrhu hodin ve čtvrtém ročníku ZŠ dle dané časové dotace jednotlivých vyučovacích jednotek.

5.2 SEZNAM PLÁNOVANÝCH ČINNOSTÍ

Den	Předmět	Plánované činnosti
PO	ČJ	Úvod do projektu, práce s textem
	VL	Dubňanské hody
ÚT	ČJ	Myšlenková mapa „krojové hody“, slovní druhy
	M	Práce s pracovními listy
	VV ⁴²	Malba dubňanského kroje
ST	ČJ	Slovní přesmyčky, popis obrázku
	TV	Lidový tanec
ČT	HV	Nácvik písně <i>Za Starú Breclavú</i>
	VL	Práce s mapou
PÁ	ČJ	Příprava happeningu
	PČ	Strojíme se na hody
	TV	Happening

5.3 PONDĚLÍ

5.3.1 Český jazyk

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Hody aneb posvícení

Výukové cíle:

- Uvést děti do projektu
- Seznámit se s průběhem projektu, s nácvikem happeningu
- Poznat základní informace týkající se hodů

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kroužku na koberci, poté v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 14

Motivace: Videozáznamem - pokud bude mít učitel k dispozici, pokud ne, tak motivačním rozhovorem. „Děti, tento týden bude probíhat projekt s názvem

⁴² Projekt zasáhne do obou vyučovacích jednotek, ostatní předměty mají trvat vždy jednu vyučovací jednotku.

Krojové hody. Mnozí z vás jistě na hodech byli. Dozvíme se, proč se hody slaví a jaké tradice jsou s nimi spojeny na území Hodonínska.“

Popis činností:

Seznámení s průběhem projektu a závěrečným happeningem.

Diskuse na téma hody. V kruhu na koberci. Příklad otázek k diskusi: „Kdo byl na hodech? Jak hody probíhaly? Zúčastnil se někdo krojového průvodu? Jak vypadal místní kroj?“ apod.

Práce s textem. Práce v kruhu na koberci. Učitel dětem přečte text a vysvětlí žákům nesrozumitelné pojmy.

Reprodukce přečteného textu. Žáci převypráví vlastními slovy, jaké informace se o hodech neboli posvícení dozvěděli.

Sloh – práce v lavicích. Děti napíší pět vět na téma hody aneb posvícení.

Závěr: Čtení slohových prací a jejich vyhodnocení. Reflexe vyučovací jednotky.

5.3.2 Vlastivěda

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Dubňanský kroj

Výukové cíle:

- Vědět, jak vypadá dubňanský kroj
- Ocenit náročnost ruční práce při výrobě kroje
- Vážít si kroje jako kulturního bohatství
- Uvědomovat si jedinečnost a krásu kroje

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kroužku na koberci.

Pomůcky: Příloha č. 15 - 21.

Motivace: Dubňanským krojem (pokud má učitel možnost jej přinést do vyučování).

Fotografiemi dubňanského kroje – viz příloha č. 16 - 21.

Popis činností:

Práce v kroužku na koberci. Detailní prohlížení jednotlivých částí kroje. Seznámení se s použitými materiály na výrobu kroje. Učitel kroj popíše – viz příloha č. 15.

Vyučující seznámí děti s náročností výroby kroje, dá jim prostor řádně prozkoumat detaily výšivek a krajek. Diskuse na téma dubňanský kroj.

Závěr: Zadání domácího úkolu. Žáci mají z různých zdrojů zjistit co nejvíce informací, které se týkají kroje a hodů na Hodonínsku.

5.4 ÚTERÝ

5.4.1 Český jazyk

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Krojové hody na Hodonínsku

Výukové cíle:

- Dozvědět se co nejvíce informací o kroji a hodech na Hodonínsku
- Dokázat spolupracovat ve skupině
- Procvičit slovní druhy (podstatná jména, přídavná jména a slovesa)

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kroužku na koberci, poté v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 14

Motivace: Lidovou písničkou *Za Starú Breclavú*⁴³ – viz příloha č. 22

Popis činností:

Určování slovních druhů v textu – viz příloha č. 14⁴⁴. Děti budou určovat slovní druhy způsobem, na který jsou zvyklé z předcházejících vyučovacích jednotek českého jazyka (vypsání, podtržení apod.).

Vytvoření myšlenkových map. Práce ve skupinách na koberci. Počet členů skupiny bude cca pět. Každá skupina dostane arch balicího papíru o velikosti A0. Do středu papíru žáci napíší výrazným písmem „Slovácké krojové hody“. Děti měly za domácí úkol zjistit co nejvíce informací, které se týkají kroje a hodů na Hodonínsku. Tyto informace budou do myšlenkové mapy zapracovávat. Vyučující poskytne žákům různé zdroje informací, ze kterých mohou děti čerpat.⁴⁵

⁴³ Lidovou písničku zazpívá vyučující.

⁴⁴ Vyučující použije z textu jen část. Např. první dva odstavce z přílohy č. 14.

⁴⁵ Encyklopedie, knihy, časopisy, fotografie, obrázky apod. Pokud bude možno i přístup k internetu.

Závěr: Výstava myšlenkových map v prostorách školní třídy. Dokončené myšlenkové mapy umístíme na zdi třídy. Děti si je prohlédnou. Později budou myšlenkové mapy sloužit jako rekvizita při závěrečném happeningu.

5.4.2 Matematika

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Hodové počítání

Výukové cíle:

- Správně formulovat zápis, výpočet a odpověď ve slovních úlohách
- Procvičit základní početní operace v oboru čísel do 1000
- Využívat vědomostí z jiných vyučovacích předmětů i v matematice
- Rozvíjet logické myšlení

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 23, psací potřeby, pastelky.

Motivace: Motivačním rozhovorem: „Děti, v minulých vyučovacích jednotkách jsme se seznámili, jak vypadá dubňanský kroj a jaké folklorní tradice se dodržují na hodech. Dnes s těmito informacemi budeme pracovat i v matematice.“

Popis činností:

Práce s přílohou č. 23. Počítání slovních úloh a řešení tajenky. Samostatná práce, společná kontrola. Kdo bude mít spočítáno dříve než ostatní, může z druhé strany pracovního listu dokreslit kordulku⁴⁶ nebo jiný výjev z hodů např. stavění májky, hodový průvod, hudební nástroj muzikantů apod.

Závěr: Společný výpočet příkladů na tabuli, diskuse o počítaných úlohách. Výstava nakreslených kordulek či výjevů z hodů.⁴⁷

5.4.3 Výtvarná výchova

Časová dotace: Dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Malba dubňanského kroje

⁴⁶ Slovo kordulka vyjde ve správně vyřešené doplňovačce.

⁴⁷ Děti nechají své pracovní listy na lavici, ostatní se projdou po třídě a prohlédnou si díla spolužáků.

Výukové cíle:

- Pozorovat detaily kroje
- Uvědomit si správnou barevnost kroje
- Mít radost z výtvarného projevu

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Tužka, temperové barvy, výkresy formátu A3 či A2⁴⁸, štětce, nádoby na vodu, hadřík, podložka, CD přehrávač, CD s lidovými písněmi⁴⁹, kroj nebo fotografie krojů.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, pomalu se blíží náš happening. Dnes v hodině výtvarné výchovy namalujeme obrazy, které si ostatní žáci prohlédnou při našem vystoupení na konci týdne.“

Popis činností:

Prohlédnutí kroje. Děti už měly možnost kroj několikrát prohlížet. Pro jeho přesné vyobrazení jej však prozkoumají ještě jednou, a to do potřebných detailů. Učitel rozdává do lavice alespoň jednu fotografii dubňanského kroje. Pokud má možnost, přinese na ukázkou opravdový kroj.

Načrtnutí kroje⁵⁰. Tužkou (nejlépe č. 1), velmi jemně bez zbytečného gumování.

Malba kroje. Nejprve namalujeme pozadí a to tak, že celý výkres přemalujeme tenčí vrstvou rozředěné tempery. Barvu si zvolí každý žák dle svého vkusu. Poté následuje malba větších barevných ploch kroje. Nakonec domalujeme zbývající jemné detaily kroje. Po dobu práce pustíme tematickou hudbu na CD přehrávači (vybrané lidové písničky nejlépe ze Slovácka)

Závěr: Prohlídka výtvarných děl. Artefakty necháme na lavicích, ostatní žáci si je prohlédnou. Práce umístíme na vhodné místo ke schnutí. Reflexe vyučovací jednotky formou diskuse.

⁴⁸ Volbu formátu necháme na žákovi.

⁴⁹ Lidové písně vybere vyučující.

⁵⁰ Každý žák si zvolí, kterou část kroje vyobrazí. Může se zaměřit na určitý detail kroje, či malovat celou figuru v kroji.

5.5 STŘEDA

5.5.1 Český jazyk

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Slovní přesmyčky, popis obrázku

Výukové cíle:

- Vyluštit slovní přesmyčky (části kroje)
- Dokázat pojmenovat části dubňanského kroje
- Správně postupovat při slohovém útvaru popisu obrázku

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích, poté v kroužku na koberci.

Pomůcky: Příloha č. 24 a 25, psací potřeby, pastelky.

Motivace: Básničkou.

Děvčata mívají červenú sukničku,
pod kterou oblečú škrobenú spodničku.

Šohajíčci modré nohavice,
veselo bude převelice.

Zazpívajme si spolem zvesela,
nech sa k nám přidá aj naša kapela!

Popis činností:

Práce s přílohou č. 24 a 25. Vyluštěním přesmyček dostaneme názvy částí kroje. Tyto části dosadíme do správných rámečků.

Vymalování kroje. Děti již dubňanský kroj znají, pracovní list vymalují dle skutečné barevnosti kroje.

Popis obrázku. Na druhou stranu pracovních listů, či do slohových sešitů žáci popíší kroj.

Závěr: Práce v kroužku na koberci. Společná kontrola správnosti dosazení názvů částí kroje do rámečků. Kdo bude chtít, přečte popis obrázku. Zopakování básničky z úvodu vyučovací jednotky.

5.5.2 Tělesná výchova

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Lidový tanec

Výukové cíle:

- Naučit se jednoduchý lidový tanec
- Protáhnout a posílit vybrané svalové skupiny
- Mít radost z pohybu

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci se budou pohybovat volně po tělocvičně.

Pomůcky: CD přehrávač, CD s lidovými písničkami, guláč.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, na pátečním happeningu předvedeme ostatním žákům i lidový tanec, který se dnes společně naučíme.“

Popis činností:

Nástup, seznámení se s cíli vyučovací jednotky.

Rušná část – honička s guláčem⁵¹. Honí ten, kdo má na hlavě guláč, koho se dotkne, ten převezme guláč a stává se honičem.

Průpravná část – rozcvička na hudbu. Protážení a posílení vybraných svalových skupin. Při rozcvičce bude hrát učitelem vybraná lidová muzika.

Hlavní část – nácvik jednoduchého lidového tance.⁵²

Závěr: Zopakování lidového tance. Reflexe vyučovací jednotky formou diskuse.

Nástup, pozdrav.

5.6 ČTVRTEK

5.6.1 Hudební výchova

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Nácvik písně *Za Starú Breclavú*

Výukové cíle:

- Naučit se novu lidovou písničku
- Dbát na správnou intonaci

⁵¹ Vyučující může použít jinou část kroje.

⁵² Náročnost i druh tance (možno i verbuňk nebo cifrování) zvolí učitel dle svých možností.

- Zvyšovat zájem o lidové písničky

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 22, klavír.

Motivace: Písničkou. Písničku *Za Starú Breclavú* zazpívá vyučující.

Popis činností:

Nácvik písně. Žáci budou rozděleni do dvou skupin. První skupina se bude skládat z chlapců, druhá z děvčat. Každá skupina utvoří půlkruh. Skupiny budou při zpěvu písně vedle sebe. Postavení ve skupině bude záviset na počtu členů skupiny⁵³.

Zpěv bude bez doprovodu hudebních nástrojů. Rozdělení slok – viz příloha č. 22.

Závěr: Zopakování celé písničky, doplněné o jednoduchý pohyb.⁵⁴

5.6.2 Vlastivěda

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Práce s mapou

Výukové cíle:

- Procvičovat práci s různými mapami
- Orientovat se v mapě
- Dokázat vyhledat potřebné informace
- Vědět, kde se nachází město Hodonín a některé okolní obce

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích, poté v kroužku na koberci.

Pomůcky: Příloha č. 26, encyklopedie, atlasy, brožury, internet apod.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, celý týden se bavíme o hodech v Dubňanech. Kdo ví, kde se město Dubňany nachází? A která další města můžeme v bývalém okrese Hodonín najít?“

Popis činností:

Práce s přílohou č. 26. Rozdělení do skupin cca po čtyřech dětech. Každá skupina dostane jeden pracovní list, kde doplní do prázdných políček chybějící názvy měst.

⁵³ Jedna řada nebo dvě řady za sebou.

⁵⁴ Může být jen jemné pohupování ze strany na stranu.

Hledání informací o okolních obcích. V informačních zdrojích – viz pomůcky, budeme hledat všelijaké zajímavosti o doplněných i jiných obcích, které se nachází v blízkosti města Hodonína.

Závěr: Práce v kroužku na koberci. Každá skupina obohatí ostatní spolužáky o nalezené informace.

5.7 PÁTEK

5.7.1 Český jazyk

Časová dotace: Dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Příprava happeningu

Výukové cíle:

- Připravit happening
- Vyzdobit prostory konání happeningu
- Zopakovat program happeningu
- Zhodnotit sebe sama
- Znat folklorní tradice týkající se hodů na Hodonínsku

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci se budou pohybovat volně v prostoru tělocvičny.

Pomůcky: Výtvarná díla z vyučovací jednotky výtvarné výchovy, CD přehrávač, CD s lidovými písněmi, fotografie z průběhu celého týdne trvání projektu *Krojové hody*.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, dnes nastal den, kdy ukážeme spolužákům s ostatních tříd a jejich vyučujícím, co jsme za celý týden vytvořili, čemu jsme se naučili.“

Popis činností:

Výzdoba prostor tělocvičny. Na vhodná místa⁵⁵ umístíme vytvořené artefakty z výtvarné výchovy a fotografie pořízené v průběhu celého týdne trvání projektu.

Zopakování lidového tance z hodiny tělesné výchovy.

Zopakování lidové písně *Za Starú Breclavú*.

Závěr: Reflexe projektu *Krojové hody* formou diskuse. Co se nám povedlo, na čem by se dalo pracovat, čím nás projekt obohatil apod.

⁵⁵ V prostorách tělocvičny např. napneme prádelní šňůru na žebříny apod.

5.7.2 Pracovní činnosti

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Strojíme se na hody

Výukové cíle:

- Vyrobit dubňanský kroj z krepového papíru
- Znat části dubňanského kroje
- Dokázat spolupracovat a komunikovat ve skupině
- Těšit se na vystoupení pro ostatní žáky a učitele

Strategie: Skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci se budou pohybovat volně po třídě.

Pomůcky: Dubňanský kroj⁵⁶, příloha č. 27, krepové papíry, lepicí páska, sešívačka, lepidlo, barevné papíry, nůžky.

Motivace: Zopakováním básničky z hodiny českého jazyka, která proběhla ve středu v týdnu zpracovávání projektu *Krojové hody*.

Popis činností:

Rozdělení dětí do čtyř skupin. (Dvě skupiny chlapců a dvě dívek).

Každá skupina si zvolí figuranta, kterého budou ostatní členové skupiny oblékat do kroje vytvořeného pomocí výše jmenovaných pomůcek.

Oblékání do kroje z krepového papíru. Děti se snaží co možná nejpřesněji zachytit vzhled dubňanského kroje. Jednotlivé části kroje vyrábí z barevných a krepových papírů, které následně pomocí lepicí pásky a sešívačky připevňují k sobě. Vytvořený kroj si oblékne zvolený figurant dané skupiny.

Závěr: Přehlídka krojů. Figuranti mohou zazpívat některou z lidových písniček, či zatančit zvolený lidový tanec. Kdo má vlastní kroj, oblékne se do něj.

5.7.3 Tělesná výchova

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Happening

Výukové cíle:

- Nebát se vystupovat před ostatními

⁵⁶ Pokud má někdo možnost zapůjčení opravdového kroje, přinese. Kroj nemusí být nutně jen z Dubňan, ale může být i z jiného města v blízkosti Hodonína.

- Ukázat ostatním naučené aktivity
- Prohlubovat vztah k folkloru
- Dodržet předem připravený harmonogram happeningu
- Mít radost z prožitých zážitků v průběhu projektu

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou v předem dohodnutých pozicích.

Pomůcky: CD s lidovými písněmi, CD přehrávač, výzdoba, fotoaparát či videokamera.

Motivace: Vnitřní motivace. V průběhu celého projektu docílit toho, aby žáci sami chtěli své vystoupení a výtvary předvést ostatním.

Popis činností:

Happening pro učitele a žáky.

Závěr: Reflexe happeningu a celého projektu formou diskuse. Nechat žáky sdělit své pocity, dojmy a prožitky.

6 PROJEKT VINOBRANÍ

6.1 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU

Poslední ze tří zpracovaných projektů, týkajících se folklorních tradic na Hodonínsku, se nazývá *Vinobraní*. Vinobraním chápeme buďto sklizeň révy vinné nebo vesnickou či městskou slavnost pořádanou k ukončení této sklizně.

Projekt je určen žákům a učitelům pátých ročníků základních škol v oblasti Hodonínska a navrhován na konec kalendářního měsíce září, kdy probíhá sběr hroznů vinné révy. S ohledem na období realizace plánovaného projektu budou vybrané očekávané výstupy žáků sloužit k souhrnnému opakování učiva ze čtvrtého ročníku.

Projekt je vytvořen podle RVP ZV, jeho hlavním cílem je obohatit žáky o nové vědomosti týkající se vinobraní a prohlubovat jejich kladný postoj k folklorním tradicím.

Téma projektu bude integrováno do vybraných vyučovacích jednotek za pomoci aktivního využití mezipředmětových vztahů v uvedených plánovaných činnostech. Hlavním výstupem projektu bude beseda o vinobraní, která celý projekt završí. Žáci, kteří se projektu aktivně zúčastní, budou na této besedě ostatním žákům a učitelům pátých ročníků vybrané základní školy prezentovat získané vědomosti o vinobraní. Mezi plánovanými činnostmi se mimo jiné objeví i návštěva vinného sklípku a prevence sociálně patologických jevů, konkrétně konzumace alkoholu.

Oblast jižní Moravy je počtem vinohradů proslulá, pro vinohradnictví nabízí velmi dobré klimatické podmínky. Mnozí, z výše uvedených žáků, se vzhledem k místu, kde žijí, s vinobraním mohli setkat, tudíž *Vinobraní*, jako téma zpracovaného projektu, je pro ně značně atraktivní.

Název projektu:

Vinobraní

Určeno pro:

učitele a žáky pátých ročníků základních škol na Hodonínsku

Druh projektu podle:⁵⁷

Charakteru problému – problémový, konstruktivní, hodnotící

Vztahu k učivu a vyučovacím předmětům – integrovaná témata

Místa – spojený (v rámci třídy, celoškolský, domácí)

Počtu žáků – spojení společných aktivit s individuálními

Délky trvání – čtyřdenní

Význam projektu

Město Hodonín se nachází ve velmi plodné vinařské oblasti. Některé z dětí navštěvují vinohrady svých rodičů či prarodičů. Mnozí však nevědí, jaké úsilí je potřeba vynaložit při pěstování vinné révy, které tradice se dodržují při zarážení hory, jak vypadají pomůcky při zpracování vína apod. Projekt má dětem umožnit dozvědět se více informací o vinobraní nejen jako o sklizni hroznů. Dále má přimět žáky vnímat krásu a rozmanitost přírody na jižní Moravě a prohlubovat jejich vztah k folkloru.

Výstup projektu

Hlavním výstupem projektu bude beseda o vinobraní, kterou si připraví žáci pátého ročníku některé základní školy na Hodonínsku. Beseda bude určena pro žáky a učitele ostatních pátých ročníků zvolené základní školy. Žáci, kteří se aktivně zúčastní projektu, si ve skupinách připraví program, který budou ostatním prezentovat. Tento program bude koordinovat učitel, který celý projekt povede.

Vedlejším výstupem projektu bude výzdoba třídy, nové informace, které děti získají z vyučovacích jednotek a z návštěvy vinného sklípku⁵⁸. Dalším, neméně důležitým výstupem projektu, bude portfolio každého žáka. Do zmiňovaných portfolií mají být zahrnuty, mimo jiné, pracovní listy z níže uvedených vyučovacích jednotek.

⁵⁷ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*, s 75.

⁵⁸ Návštěvu vinného sklípku zařídí vyučující v některé z okolních vesnic města Hodonín.

Způsob prezentace výstupu

Prezentace besedy: beseda se uskuteční ve třídě s interaktivní tabulí nebo s projektořem. Děti budou ve skupinách prezentovat získané znalosti týkající se tradičního moravského vinobraní.

Cíle projektu s ohledem na rozvoj klíčových kompetencí žáka podle RVP ZV⁵⁹

Kompetence k učení

Cíl: Dozvědět se informace týkající se vinobraní a tradic s ním spojených. Při realizaci projektu *Vinobraní* vědomě uplatňovat mezipředmětové vztahy a tím získávat celistvý pohled na kulturní a společenské jevy. Dokázat nahlížet na výsledky své práce sebekriticky.

Kompetence k řešení problémů

Cíl: Umožnit žákům rozvíjet logické, kritické a analytické myšlení úměrné jejich věku. Při řešení problémů týkajících se vinobraní dokázat samostatně promýšlet a plánovat nejefektivnější způsoby jejich řešení. Cíleně vyhledávat informace k řešení problémů.

Kompetence komunikativní

Cíl: Rozšiřovat slovní zásobu žáků. Umět se smysluplně vyjadřovat a formulovat své názory a myšlenky. Porozumět různým druhům záznamů. Vhodně využívat získané komunikativní dovednosti.

Kompetence sociální a personální

Cíl: Při přípravě besedy využívat týmové spolupráce. Přispívat k diskusím v rámci školní třídy. Podílet se na utváření příjemné atmosféry v kolektivu. Dbát na ohleduplnost a úctu při jednání s druhými lidmi a tím přispívat k upevňování dobrých mezilidských vztahů.

Kompetence občanské

Cíl: Respektovat přesvědčení druhých lidí (např. náboženské). Prohlubovat pozitivní postoj ke kulturně – historickým odkazům naší společnosti.

⁵⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělání žáků s lehkým mentálním postižením*, s 14 – 17.

Cíle jsou voleny konkrétní k dané problematice.

Kompetence pracovní

Cíl: Dbát na dodržování pravidel bezpečnosti práce. Odvádět kvalitní a předem promyšlenou práci a zprostředkovat její výsledky ostatním při besedě o vinobraní.

Předpokládané vyučovací metody⁶⁰

Metody slovní monologické (vyprávění, vysvětlování, popis, instruktáž, přednáška).

Metody slovní dialogické (rozhovor, diskuse, beseda, dramatizace).

Metody slovní – metody práce s textem a metody písemných prací.

Metody názorně demonstrační – pozorování, předvádění.

Metody praktické – nácvik praktických dovedností, grafické a výtvarné práce.

Aktivizující metody – metody diskusní, situační a inscenační, projektové, problémové, didaktické hry.

Způsob hodnocení

Žáci budou hodnoceni způsobem, na který jsou zvyklé z předchozího vyučování, nejčastěji pomocí klasifikační stupnice a slovního hodnocení, které se bude uskutečňovat pomocí pochval či rad pro dosažení co nejlepších možných výsledků při daných plánovaných činnostech. Za aktivitu budou dětem přidělovány body. Každý, kdo bude dle usouzení učitelky velmi šikovný, dostane náležitý počet bodů ke svému jménu na nástěnce.⁶¹

Organizace projektu

Projekt je plánovaný na jeden týden v období vinobraní, tedy na podzim. Navrhované plánované činnosti si učitel upraví dle svých časových možností. Vyučovací předměty přizpůsobí projektu.

⁶⁰ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*, s 150 – 171.

⁶¹ Bodový systém si zvolí žáci (za co dostanou kladné, či záporné body a jak bude bodová stupnice vypadat).

Příklad možného rozvrhu hodin pátého ročníku základní školy⁶²:

	1	2	3	4	5	6	7
Pondělí	ČJ	M	PŘ	ČT	PČ		
Úterý	ČJ	M	AJ	ČJ		VV	VV
Středa	AJ	ČJ	VL	M	ČJ		
Čtvrtek	ČJ	PŘ	AJ	M	HV		
Pátek	M	VL ⁶³	TV	TV	ČT ⁶⁴		

V rozvrhu bude možno provést potřebné změny dle aktuální potřeby.

Začlenění tématu projektu se bude realizovat v níže uvedených vybraných vyučovacích jednotkách, a to pomocí plánovaných činností.

6.2 SEZNAM PLÁNOVANÝCH ČINNOSTÍ⁶⁵

Den	Předmět	Plánované činnosti
PO	PŘ	Úvod do projektu, pěstování vinné révy
	ČT	Vinobraní – zvyky na Hodonínsku, práce s textem
	PČ	Výroba hroznů vinné révy
ÚT	M	Práce s pracovními listy – opakování učiva čtvrtého ročníku
	ČJ sloh	Prevence sociálně patologických jevů – alkohol
	VV ⁶⁶	Výroba plakátů, koláž
ST	všechny	Návštěva vinného sklípku
ČT	ČJ	Myšlenkové mapy
	HV	Nácvik písní <i>Červené vínečko</i> , <i>Dyž jsem já šel pres ty hory</i>
PÁ	ČT	Příprava besedy o vinobraní, výzdoba třídy
	TV ⁶⁷	Beseda o vinobraní

⁶² Varianta rozvrhu hodin ve čtvrtém ročníku ZŠ dle dané časové dotace jednotlivých vyučovacích jednotek.

^{63, 56} Vyučovací jednotka VL a ČT budou v den besedy prohozeny.

⁶⁵ Některé dny, či plánované činnosti, mohou být doplněny o níže uvedené „ostatní – doplňkové činnosti“.

^{66, 59} Projekt zasáhne do obou vyučovacích jednotek, ostatní předměty mají trvat vždy jednu vyučovací jednotku.

6.3 PONDĚLÍ

6.3.1 Přírodověda

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Úvod do projektu, pěstování vinné révy

Výukové cíle:

- Uvést děti do projektu,
- seznámit se s průběhem projektu, s nácvikem besedy o vinobraní,
- dozvědět se základní informace o pěstování vinné révy

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou v kroužku na koberci.

Pomůcky: Příloha č. 28, internet, projektor, část rostliny vinné révy např. list, tematické obrázky⁶⁸ (např. vinné révy, vinice, nástroje sloužící k obhospodařování vinohradu apod.), popř. vybrané skutečné zemědělské nástroje.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, místo, kde žijeme, oblast Hodonínska, je krajina s výbornými klimatickými podmínkami pro pěstování různých plodin. Má někdo z vás zahradu? Co na ní pěstujete?“

Popis činností:

Diskuse na téma pěstované plodiny na podzim. Pokud nikdo nezmíní, volně přejdeme k rozhovoru o pěstování vinné révy.

Seznámení s průběhem projektu o vinobraní.

Práce s přílohou č. 28. Vyučující přečte žákům text o pěstování vinné révy.

Diskuse na téma pěstování vinné révy. Možné otázky k diskusi. „Které pásmo je ideální pro pěstování vinné révy? Co se může stát, jsou-li hrozny vystaveny příliš vysoké teplotě? Jaká krajina se nejlépe hodí pro založení vinice?“ apod.

Práce s obrázky. Prohlížení si obrázků s připojeným popisem.

Práce s internetem – skupinová práce. Rozdělení dětí do skupin zhruba po pěti.

Každá skupina dostane ke zpracování jiné téma⁶⁹.

Prezentace získaných informací. Jednotlivé skupiny sdělí ostatním poznané zajímavosti o přiděleném tématu.

⁶⁸ Druhy obrázků určí vyučující, nejvhodnější varianta bude promítání obrázků na projektoru.

⁶⁹ Příklady témat: Půda, škůdci, výroba vína, práce na vinohradu apod.

Zápis do sešitu. Základní informace o pěstování vinné révy⁷⁰ si děti zapíší do svých sešitů.

Závěr: Reflexe vyučovací jednotky formou diskuse.

6.3.2 Čtení

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Vinobraní – zvyky na Hodonínsku

Výukové cíle:

- Poznat základní informace a zvyky na Hodonínsku, které se týkají vinobraní
- Procvičovat čtení s porozuměním a metodu práce s textem
- Dokázat doplnit správné výrazy do textu
- Zopakovat synonyma
- Vnímat mluvené slovo
- Prohlubovat vztah k tradicím na Hodonínsku

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 29 a 30.

Motivace: Navázáním na předchozí vyučovací jednotku.

Popis činností:

Práce s přílohou č 29. Vyučující dětem text přečte a zodpoví případné dotazy žáků.

Práce s přílohou č. 30. Čtení s porozuměním, doplnění chybějících slov do textu, přiřazení vhodných synonym.

Diskuse o přečteném textu. Příklady otázek k diskusi. „Co jsou to dožínky? Jak se nazývá hlídač vinobraní? Co znamená zarážení hory? Trestala se dříve krádež hroznů a jak?“ apod.

Závěr: Kreslení námětů pěstování vinné révy, žáci si libovolně vyberou konkrétní motiv obrázku.

⁷⁰Dle požadavků vyučujícího.

6.3.3 Pracovní činnosti

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Výroba hroznů vinné révy

Výukové cíle:

- Vyzdobit prostory školní třídy
- Vyrobit hrozny vinné révy
- Zlepšovat jemnou motoriku
- Dbát na čistotu provedení techniky lepení

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 31, krepový papír (zelený, žlutý, fialový, tmavě modrý), nůžky, lepidlo, výkresy formátu A4, hnědý barevný papír. CD přehrávač, CD s lidovými písněmi⁷¹

Motivace: Písničkou Vínečko bílé. Písničku zazpívá vyučující, děti se mohou přidat.

Popis činností:

Obkreslení šablony hroznů. Každý žák si šablonu obkreslí na výkres formátu A4.

Vystříhnutí hroznů. Nalepení stopky z hnědého barevného papíru.

Vyplnění hroznů. Pomocí kuliček o poloměru asi 1 cm, které vyrobíme zmuchláním krepového papíru. Plocha hroznů má být celá pokrytá.

Závěr: Výzdoba třídy. Hotové hrozny umístíme na smluvené místo ve třídě.⁷²

6.4 ÚTERÝ

6.4.1 Matematika

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Opakování učiva čtvrtého ročníku (tematicky zaměřeno na vinobraní)

Výukové cíle:

- Rozvíjet logické myšlení žáků
- Dokázat aplikovat získané početní dovednosti do reálných situací
- Vyřešit slovní úlohy

⁷¹ CD s lidovými písněmi zvolí učitel, není nutností.

⁷² Např. na nástěnku, nebo je připevníme na šňůru, kterou přivážeme na háčky na stěně.

- Procvičovat formulaci zápisu, výpočtu a odpovědi ve slovních úlohách

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích

Pomůcky: Příloha č. 32 a 33, psací potřeby

Motivace: Lidovou písničkou *Červené vínečko*⁷³ viz příloha č. 36

Popis činností:

Práce s přílohou č. 32 – slovní úlohy tematicky zaměřeny na vinobraní. Ve slovních úlohách zopakujeme učivo matematiky čtvrtého ročníku. Zadání slovních úloh přečteme společně. Při řešení slovních úloh formulujeme zápis, výpočet a zapíšeme odpověď.

Práce s přílohou č. 33 – opakování početních operací ze čtvrtého ročníku. Samostatná práce.

Vyhodnocení a společná kontrola výsledků pracovních listů.

Kdo bude mít hotovou práci dříve, než ostatní, může si na druhou stranu pracovního listu nakreslit tematický obrázek.

Závěr: Reflexe vyučovací jednotky formou diskuse. Rozdání bodů za aktivitu.

6.4.2 Český jazyk - sloh

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Prevence sociálně patologických jevů – alkohol

Výukové cíle:

- Uvědomit si rizika pití alkoholu
- Rozvíjet komunikační dovednosti
- Nebát se mluvit před kolektivem

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v kroužku na koberci, poté v lavicích

Pomůcky: Příloha č. 34, psací potřeby.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, v projektu o vinobraní se dozvídáme zajímavosti o pěstování vinné révy, o folklórních tradicích na Hodonínsku, ale ještě jsme si nepovídali o víně, jako alkoholickém nápoji.“

⁷³ Lidovou písničku zazpívá vyučující.

Popis činností:

Diskuse na téma víno jako alkoholický nápoj. Možné otázky k diskusi.⁷⁴ „Při jakých příležitostech si myslíte, že se víno pije? Kdo pije víno? Patří víno mezi alkohol? Je alkohol droga? Škodí pití vína ve velkém množství? Jak vypadá opilý člověk? Co se může stát, když řídí opilý člověk motorové vozidlo?“ apod. Při diskusi vyučující dětem zdůrazní rizika konzumace alkoholu, jeho návykovost, projevy opilosti a sníženou schopnost reagovat na vnější podněty. Též zdůrazní, že alkohol nepatří do silničního provozu.

Dramatizace. Děti budou simulovat různé situace podnapilých lidí. Např. opilý člověk, řidič motorového vozidla a opilý cyklista, opilá matka s dítětem apod. Na těchto situacích si ukážeme a vysvětlíme možná rizika nadměrné konzumace alkoholu.

Diskuse o simulovaných scénkách. Příklad otázek k diskusi. „Jak se na opilého člověka dívají ostatní? Jak se asi cítil řidič, když předjížděl opilého cyklistu? Kterým možným nebezpečím se opilý cyklista vystavoval? Při kterých situacích by mohla podnapilá matka ublížit svému dítěti?“ apod.

Závěr: Práce v lavicích – vyplnění dotazníku⁷⁵. Učitel rozdá dětem dotazníky, ty je anonymně vyplní.

6.4.3 Výtvarná výchova

Časová dotace: Dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Výroba plakátů, koláž

Výukové cíle:

- Vyrobit tematický plakát k výzdobě třídy
- Prohlubovat vztah k umění
- Mít radost z provedené práce
- Utužovat vztahy při týmové spolupráci

Strategie: Skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

⁷⁴ Otázky do diskusí v průběhu celé vyučovací jednotky volí učitel citlivě, odpovědi dětí koriguje. Diskusi vede, při čemž využívá pedagogického taktu.

⁷⁵ Dotazníky poslouží vyučujícímu jako reflexe vyučovací jednotky.

Pomůcky: Příloha č. 35 – list vinné révy, balicí papír formátu A0 – nejméně 8 kusů, prstové barvy, vodové barvy, nádobky s vodou, hadřík, listy vinné révy, zbytky papírů (ústřižky z novin, barevné papíry, krepové papíry apod.), lepidlo, nůžky.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, blíží se páteční beseda o vinobraní. Výzdobu třídy máme částečně připravenou z hodiny pracovních činností, dnes vyrobíme stěžejní část výzdoby – plakáty.“

Popis činností:

Rozdělení žáků do skupin zhruba po pěti⁷⁶.

Rozdání témat k besedě. Každá skupina dostane od vyučujícího na výběr (nebo jí přidělí) téma, které bude prezentovat na páteční besedě ostatním žákům a učitelům pátých ročníků na vybrané základní škole. Příklady témat: Vinný sklípek, výroba vína, zarážení hory, pěstování vinné révy, vinohrad, historie vína u nás apod.

Témata mají žáci výtvarně ztvárnit na plakát. Plakát může být abstraktní nebo na něm budou nápisy či konkrétní motivy k zvolenému tématu.

Upravení pracovní plochy. Každá skupina bude pracovat na dvou spojených lavicích.

Návrh plakátu. Členové skupiny se dohodnou, jak bude jejich plakát vypadat.

Malba pozadí. Pozadí děti namalují prstovými nebo vodovými barvami. Vymalují celou plochu balicího papíru.

V druhé vyučovací jednotce, po uschnutí celé plochy papíru, budou děti plakát zdobit. Zdobení plakátu budou žáci provádět technikou koláže pomocí výše zmiňovaných pomůcek (zbytků papírů). Děti budou mít k dispozici šablonu vinného listu - viz příloha č. 35, který mohou polepit natrhaným barevným papírem, popsat, vymalovat apod.

Výroba upomínkové listiny pro vinaře, kterého zítra navštívíme. Vzhled listiny nechá vyučující na dětech, žáci napíší smluvené věnování a připojí své podpisy.

Závěr: Výstava plakátů. Skupiny nechají vytvořená díla volně na lavicích, ostatní spolužáci si je prohlédnou a zhodnotí. Plakáty umístíme na vhodné místo ke schnutí a poté jimi vyzdobíme školní třídu.

⁷⁶ Učitel nechá žáky, aby se do skupin rozdělili sami. V utvořených skupinách budou spolupracovat i při přípravě a prezentaci besedy.

6.5 STŘEDA

6.5.1 Všechny vyučovací předměty

Časová dotace: Pět vyučovacích jednotek

Téma hodin: Návštěva vinného sklípku

Výukové cíle:

- Dozvědět se další informace o vinobraní
- Dbát na slušné chování na výletě
- Získat nové zkušenosti, poznatky a zážitky z návštěvy vinného sklípku
- Rozvíjet komunikativní dovednosti
- Prohlubovat týmovou spolupráci při práci ve skupině
- Ocenit náročnou práci při sklizni, zpracování i výrobě vína
- Prohlubovat vztah k místu, kde žijeme a k místnímu folkloru

Strategie: Hromadná a skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Dopolodní výlet.

Pomůcky: Psací potřeby, blok, fotoaparát, drobné mince, osobní věci nutné k dopolednímu výletu.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, dnes pojedeme do vinného sklípku k vinaři⁷⁷, který má již sklizenou část ze své úrody vinné révy. Informace, které máte možnost od vinaře získat, můžete uplatnit v páteční besedě o vinobraní.“

Popis činností:

Připomenutí zvolených témat jednotlivých skupin. Témata mají žáci vybrána z předešlé vyučovací jednotky výtvarné výchovy.

Diskuse nad zvolenými tématy. Rozmyšlení vhodných otázek pro vinaře. Dotazy se mají vztahovat k problematice výše vybraného tématu k páteční besedě o vinobraní. Přesun z budovy školy na dopravní prostředek (autobus nebo vlak, podle místa vinného sklípku).

Návštěva vinného sklípku. Prohlídka sklípku s popisem jeho částí majitelem – místním vinařem. Ukázka vinařského nářadí, pomůcek pro výrobu vína, vinařského lisu apod.

⁷⁷ Místo vinného sklípku i konkrétního vinaře zvolí vyučující. Zvoleným vinařem může být rodinný příslušník některého z žáků či vyučujícího.

Beseda s vinařem⁷⁸. Diskuse o poznaných informacích, položení připravených otázek ohledně zvoleného tématu k páteční besedě o vinobraní.

Nalepení drobných mincí na stěnu sklípku - kdo bude chtít, může pro štěstí nalepit na stěnu sklípku vybranou kovovou minci.

Po celou dobu návštěvy vinného sklípku bude vyučující děti fotografovat.

Závěr: Rozloučení, poděkování a předání předem vyrobené upomínkové listiny vinaři.

Přesun zpět do budovy školy.

6.6 ČTVRTEK

6.6.1 Český jazyk

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Myšlenkové mapy

Výukové cíle:

- Zaznamenat získané informace
- Dokázat spolupracovat ve skupině
- Efektivně pracovat se získanými daty
- Dodržovat pravidla českého pravopisu

Strategie: Skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Psací potřeby, balicí papír formátu A1 nebo A0 (pro každou skupinu jeden), projektor, fotografie a poznámky pořízené z vinného sklípku, CD přehrávač, CD s lidovými písněmi, internet, vypracované pracovní listy.

Motivace: Fotografiemi. Vyučující pustí žákům prezentaci fotografií z výše uvedené návštěvy vinného sklípku.

Popis činností:

Diskuse k fotografiím. Budeme se bavit, co je na fotografiích zachyceno, čímž si částečně zopakujeme získané informace o vinobraní.

Úprava pracovní plochy. Každá skupina bude pracovat na dvou k sobě spojených lavicích. Žáci už vědí, kdo patří ke které skupině.

⁷⁸ Vinař bude o návštěvě dětí předem informován, připraví si pro děti krátké povídání o víně a vinobraní.

Tvorba myšlenkových map. Každá skupina vytvoří myšlenkovou mapu s motivy svého tématu. Téma žáci napíší nejvýrazněji do středu balicího papíru, k tématu budou připojovat jednotlivé poznatky.

Vyučující slouží jako „rádce“, má volně procházet mezi dětmi a dávat jim doporučení a rady, kterou informací by mohli do svých myšlenkových map ještě zapracovat. Žáci mohou k tvorbě myšlenkových map využít internet, informace z vypracovaných pracovních listů a své poznámky, které si zaznamenali do bloků při návštěvě vinného sklípku.

Závěr: Prohlédnutí všech myšlenkových map. Reflexe vyučovací jednotky formou diskuse.

6.6.2 Hudební výchova

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Nácvič písni *Červené vínečko*, *Dyž jsem já šel pres ty hory*

Výukové cíle:

- Naučit se lidové písničky z oblasti Hodonínska
- Dbát na správnou intonaci
- Poznat krásu v jednoduchosti lidové písně
- Mít radost ze zpěvu

Strategie: Hromadná výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou sedět v lavicích.

Pomůcky: Příloha č. 36 a 37, klavír.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, zítra budete prezentovat ostatním žákům pátých ročníků a jejich vyučujícím své poznatky o vinobraní. Pro dokreslení atmosféry naší besedy, zazpíváme posluchačům jako překvapení, dvě lidové písničky, které se dnes v hodině hudební výchovy naučíme.“

Popis činností:

Dechová a intonační cvičení, rozezpívání se.

Přednes lidové písničky *Červené vínečko* vyučujícím.

Nácvič písně *Červené vínečko*.

Přednes lidové písničky *Dyž jsem já šel pres ty hory*.

Nácvik písně *Dyž jsem já šel pres ty hory*.

Společné zopakování obou naučených lidových písniček. Děti budou zpívat bez doprovodu hudebních nástrojů. Vyučující docvičí případné problematické části písní.

Závěr: Obě písničky zazpívají žáci sami, bez pomoci učitele.

6.7 PÁTEK

6.7.1 Čtení

Časová dotace: Jedna vyučovací jednotka

Téma hodiny: Výzdoba třídy, příprava na besedu o vinobraní

Výukové cíle:

- Dozdobit prostory školní třídy
- Zopakovat si průběh besedy
- Zopakovat naučené lidové písničky
- Vytvořit příjemnou atmosféru pro besedu
- Nebát se vystoupit před kolektivem

Strategie: Skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou volně po třídě

Pomůcky: plakáty z vyučovací jednotky výtvarné výchovy, myšlenkové mapy z vyučovací jednotky českého jazyka, projektor, fotografie, vlastní pomůcky žáků k připravené besedě.

Motivace: Motivačním rozhovorem. „Děti, dnes nastal den, kdy můžeme předat získané informace o vinobraní žákům i učitelům ostatních pátých ročníků naší školy. Děti i dospělí se na vás a vaši besedu jistě velmi těší. Já se též těším, a také pevně doufám, že se nám podaří připravit příjemné klima pro naše hosty.“

Popis činností:

Výzdoba školní třídy. Vyrobené plakáty z hodiny výtvarné výchovy můžeme nechat umístěny na stěně, kam jsme je pověsili po skončení vyučovací jednotky výtvarné výchovy, či je dle libosti dětí přeneseme na dle nich vhodnější místo v prostoru třídy.

Stejně tak můžeme pracovat s vytvořenými střapci hroznů vinné révy z vyučovací jednotky pracovních činností.

Zkouška besedy. Jednotlivé skupiny si vyzkouší přednést části svých prezentací k besedě o vinobraní před ostatními spolužáky.

Závěr: Zpěv naučených lidových písní.

6.7.2 Tělesná výchova⁷⁹

Časová dotace: Dvě vyučovací jednotky

Téma hodiny: Beseda o vinobraní

Výukové cíle:

- Předat posluchačům získané vědomosti a zajímavosti o vinobraní
- Dodržet předem připravený harmonogram besedy
- Prohlubovat vztah k folklóru
- Zhodnotit sebe sama při realizaci projektu
- Získat pěkné a cenné vnitřní prožitky a pocity z projektu

Strategie: Skupinová výuka

Organizační formy vyučování: Žáci budou volně po třídě

Pomůcky: vlastní pomůcky žáků k připravené besedě, projektor, fotografie žáků z návštěvy vinného sklípku.

Motivace: Vnitřní motivace. V průběhu celého projektu docílit toho, aby žáci sami chtěli předat své vědomosti a získané zkušenosti s problematikou týkající se vinobraní ostatním.

Popis činností:

Beseda pro žáky a učitele pátých ročníků základní školy. Jednotlivé skupiny žáků, kteří se zúčastnili projektu o vinobraní, budou ostatním předvádět své prezentace vypracovaných témat k vinobraní.

Diskuse o prezentovaných tématech. Do diskuse se mohou zapojit všichni zúčastnění.

Zpěv naučených lidových písniček Červené vínečko a Dyž jsem já šel přes ty hory.

V průběhu besedy nebo na jejím závěru, promítneme ostatním žákům a učitelům fotografie pořízené ve vinném sklípku. Fotografie opatříme patřičnými komentáři.

Závěr: Po skončení besedy proběhne reflexe celého projektu o vinobraní. Zhodnotíme jednotlivé dny projektů. Reflexe bude probíhat formou diskuse v kroužku na koberci.

⁷⁹ Beseda o vinobraní se může realizovat i v jiné vyučovací jednotce.

6.7.3 Doplnkové činnosti

TV – *Rušná část*. Honička na hotaře a zloděje. Honičem je hotař, který má za úkol pochytat co nejvíce zlodějů (ostatních žáků), koho chytne, ten „zkamení“ a zakryje si rukou oko – na znamení vylouplého oka za krádež hroznů ve vinohradě.

ČJ – *Sloh*. Popis vinného sklípku, popis tematického obrázku, převyprávění přečteného textu apod.

PŘ – *Půda*. Druhy půd, v které půdě se daří vinné révě.

Živočichové ve vinohradě. Práce s obrázky, vyhledávání živočichů na internetu, v encyklopediích apod.

VL- *Místo, kde žijeme*. Práce s mapou či plánkem.

AJ – *Rozšiřování slovní zásoby* o slovíčka vztahující se k motivům vinobraní.

POUŽITÉ PRAMENY

Literatura

- BARTOŠ, F. *Naše děti*. 5. vyd. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše ve spolupráci s Muzeem jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 281 s., ISBN 80-86886-06-9.
- BESTAJOVSKÝ, M. *Lidové obyčeje a nápady pro šikovné ruce. Podzim*. Brno: Computer press, 2004, 64s., ISBN 80-251-0415-X.
- BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A – N*. Praha: Mladá fronta, 2007, 636 s., ISBN 978-80-204-1712-1.
- BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část O – Ž*. Praha: Mladá fronta, 2007, 643-1298 s., ISBN 978-80-204-1713-8.
- DAVID, P., et al. *Průvodce po Čechách Moravě Slezsku. Slovácko – Hodonínsko*. Praha: S & D, 2005, 135 s., ISBN 80-86899-01-2.
- FORREST, T. *Všechno, co potřebujete vědět o víně*. 1. čes. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, 400 s., přel. z: The Complete Wine Course Libor Trejdl. ISBN 80-7360-152-4.
- HOLOUŠOVÁ, D., KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 117 s., ISBN 80-244-1237-3.
- HONZÍKOVÁ, J. *Lidové tradice v pracovní výchově*. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola, 2005, 30 + 194 s na CD., ISBN 80-7020-148-7.
- KOUKAL, P. *Hovory a hrátky se zvyky a svátky*. Praha: Portál, 2010, 120 s., ISBN 078-80-7367-696-4.
- LANGHAMMEROVÁ, J. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Havlíčkův Brod: Petrklíč, 2008, 163 s., ISBN 978-80-722-171-7.
- NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, 254 s., ISBN 80-244-1236-5.
- POLÁČEK, J. *Slovácké písničky: Sbírka 250 jednohlasých písní*. Reprint 1. vyd. Brno: Slováký krúžek v Brně, 2008, 288 s., ISBN 978-80-7326-150-4.

- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. 2. dotisk 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 126 + 92 s., ISBN 80-87000-02-1.*
- ŠOTTNEROVÁ, D. *Lidové tradice*. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s., ISBN 978-80-7346-096-9.
- ŠOTTNEROVÁ, D. *Zima: Zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2005, 119 s., ISBN 80-7346-059-9.
- ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas: Zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Olomouc: Rubico, 2005, 118 s., ISBN 80-7346-050-5.
- TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě, leden – srpen*. Třebíč: Akcent, 2004, 304 s., ISBN 80-7268-276-8.
- TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě: české a moravské zvyky, svátky, tradice, pověry, pranostiky, zábava, radost z vaření a jídla, tajemné příběhy a dávné legendy, září – prosinec*. Třebíč: Akcent, 2004, 279 s., ISBN 80-7268-277-6.
- TYLLNER, L. *Úvod do studia lidové písně*. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Č. Budějovicích, 1989, 181 s., ISBN 80-7040-006-4.
- VEČERKOVÁ, E. *Rok v lidových obyčejích a slavnostech*. Brno: Moravské a zemské muzeum, 2009, 20 s., ISBN 978-80-7028-350-9.
- VONDRUŠKOVÁ, A. *České zvyky a obyčeje*. Praha: Albatros, 2004, 370 s., ISBN 80-00-01356-8.
- ZÍBRT, Č. *Veselé chvíle v životě lidu českého. 2. vyd.* Praha: Vyšehrad, 2006, 640 s., ISBN 80-7021-624-7.
- ZLÁMAL, V. *Kyjov, město a okres*. Brno: Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940, 96 s.

Internetové zdroje

<http://www.podluzi.cz/turistika/cs/turisticky-pruvodce/tradice-a-zvykoslovi/lidovy-kroj> (5. 2. 2011)

<http://www.hodoninsko.info/> (5. 1. 2011)

<http://www.hodonin.eu/index.asp> (9. 1. 2011)

<http://www.masaryk.info/default.asp?cont=30> (15. 1. 2011)

http://ilcik.cz/dubnany/dejiny/od_1848.html (13. 2. 2011)

http://hodoninsky.denik.cz/kultura_region/ (25. 2. 2011)

<http://www.slovník-synonym.cz/> (18. 3. 2011)

ZÁVĚR

Oblast Slovácka je proslulá bohatým kulturním vyžitím a živým folklorem. Lidé, kteří na Slovácku žijí, se vyznačují svou otevřeností a laskavostí. Ten, kdo měl možnost navštívit některou z místních společenských oslav či zavítal do vinného sklípku, tuto skutečnost jistě potvrdí.

Lidé od nepaměti dodržovali různé rituály a zvyky spjaté s významnými událostmi. Stejně tak tomu bylo i v oblasti okolí města Hodonín. Pokud by se tyto zvyky netradovaly z generace na generaci, hrozil by jejich zánik.

Udržování lidových zvyků a tradic můžeme v žácích podněcovat i prostřednictvím školních projektů. V diplomové práci nalezneme tato témata projektů: *Od adventu k Vánocům*, *Krojové hody* a *Vinobraní*. Všechna témata jsou zvolena tak, aby byla pro děti atraktivní. Vybrat mezi škálou námětů vhodných ke zpracování folklorních tradic na Hodonínsku nebylo snadné. Z důvodu rozsahu práce jsou v rámci projektového vyučování rozvedena pouze tři výše jmenovaná témata. Můžeme však uvést další možnosti námětů z oblasti folklorních tradic vhodných pro přípravu projektů dané věkové skupiny, z nichž si mohou vyučující v případě zájmu vytvořit vlastní projekty vycházející z projektů zpracovaných v diplomové práci. Jsou jimi například masopust, vynášení smrti a přinášení léta, Velikonoce či třeba dožínky.

Kdybych měla zhodnotit závěry práce, výsledkem je text, určený pedagogům, kteří jeví zájem o šíření folkloru mezi své žáky. Projekty v diplomové práci jsou navrženy do detailů a vyučující škol na Hodonínsku v nich naleznou veškeré rady, postupy i materiály potřebné k jejich realizaci, čímž se podařilo splnit veškeré cíle stanovené v úvodu práce. Upřímně doufám a věřím, že po nástupu do pedagogické profese v některé ze základních škol na Hodonínsku budu moci diplomovou práci využít.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Text pro učitele č. 1.....	I
Příloha č. 2 - Text pro učitele č. 2.....	II
Příloha č. 3 - Šablona pro učitele č. 1.....	III
Příloha č. 4 - Šablona pro žáky č. 1.....	IV
Příloha č. 5 – Pracovní list č. 1.....	V
Příloha č. 6 – Pracovní list č. 2.....	VI
Příloha č. 7 - Text pro učitele č. 3.....	VII
Příloha č. 8 - Text pro učitele č. 4.....	XI
Příloha č. 9 - Text pro učitele č. 5.....	X
Příloha č. 10 - Text pro učitele č. 6 – notový záznam.....	XI
Příloha č. 11 - Text pro učitele č. 7.....	XII
Příloha č. 12 – Pracovní list č. 3.....	XIII
Příloha č. 13 – Pracovní list č. 4.....	XIV
Příloha č. 14 - Text pro učitele č. 8.....	XV
Příloha č. 15 - Text pro učitele č. 9.....	XVI
Příloha č. 16 – Kroj svobodné dívky (šátkový úvaz).....	XVII
Příloha č. 17 – Kroj svobodných dívek.....	XVIII
Příloha č. 18 – Dětský kroj (dívčí).....	XIX
Příloha č. 19 – Dětský kroj (chlapecký).....	XX
Příloha č. 20 – Kroj mládenců.....	XXI
Příloha č. 21 – Krojový průvod (dívčí).....	XXII
Příloha č. 22 - Text pro učitele č. 10.....	XXIII
Příloha č. 23 – Pracovní list č. 5.....	XXIV
Příloha č. 23 – Pracovní list č. 5 – řešení.....	XXVI
Příloha č. 24 – Pracovní list č. 6.....	XXVIII
Příloha č. 24 – Pracovní list č. 6 – řešení.....	XXIX
Příloha č. 25 – Pracovní list č. 7.....	XXX
Příloha č. 25 – Pracovní list č. 7 – řešení.....	XXXI
Příloha č. 26 – Pracovní list č. 8.....	XXXII

Příloha č. 26 – Pracovní list č. 8 – řešení.....	XXXIII
Příloha č. 27 – Ukázka kroje z krepového papíru.....	XXXIV
Příloha č. 28 - Text pro učitele č. 11.....	XXXV
Příloha č. 29 - Text pro učitele č. 12.....	XXXVI
Příloha č. 30 – Pracovní list č. 9.....	XXXVII
Příloha č. 30 – Pracovní list č. 9 - řešení.....	XXXVIII
Příloha č. 31 - Šablona pro žáky č. 2.....	XXXIX
Příloha č. 32 – Pracovní list č. 10.....	XL
Příloha č. 32 – Pracovní list č. 10 - řešení.....	XLI
Příloha č. 33 – Pracovní list č. 11.....	XLIII
Příloha č. 33 – Pracovní list č. 11 - řešení.....	XLIV
Příloha č. 34 – Dotazník pro žáky.....	XLV
Příloha č. 35 - Šablona pro žáky č. 3.....	XLVI
Příloha č. 36 - Text pro učitele č. 13 – notový záznam.....	XLVII
Příloha č. 37 - Text pro učitele č. 14 – notový záznam.....	XLVIII

Příloha č. 1 - Text pro učitele č. 1

ADVENT⁸⁰

Z latinského *adventus* čili *příchod*, ve volném překladu pak *přiblížit se*.

Advent je podle křesťanů dobou před vánočními svátky, dobou očekávání příchodu Spasitele (Ježíše Krista).

Vánoce jsou nejkrásnější svátky v roce. Mají se prožít v míru, klidu, pohodě, radosti a pokoře.

ZÁKLADNÍ INFORMACE O ADVENTU A VÁNOCÍCH

Vánoce byly původně pohanské slavnosti zimního slunovratu – svátek Nepřemožitelného Slunce. Od roku 354 se 25. prosince začal slavit křesťanský svátek „Adventus Domini“ – v překladu „Příchod Páně“. Zhruba ve stejnou dobu se tento svátek začal slavit i v našich zemích. Slovo „Vánoce“ má zřejmě souvislost s německým slovem „weihnachten“ nebo dle jiných autorů pochází z dávných dob křesťanských, kdy mělo souvislost s větším počtem posvátných nocí – *vánoče*.

První adventní neděle je počátkem nového církevního roku. Dospělí dodržovali přísný půst, chodilo se na ranní i večerní mše.

Poslední veselí mohlo být 22. listopadu o svátku sv. Cecílie (patronky hudebníků), poté už se nekonaly zábavy ani svatby.

První adventní neděle – první nešpory (druhý příchod Spasitele).

Druhá adventní neděle – pokání.

Třetí adventní neděle – Gaudate (Radujte se!).

Čtvrtá adventní neděle – Zvěstování Panny Marie.

Advent vrcholí vigilií (bohoslužba) a oslavou předvečera svátku narození Páně (Ježíška).

Na Štědrý den odpoledne adventní doba končí a začíná svatá doba vánoční.

Symboly připomínající advent:

Adventní věnec, adventní kalendář, Mikuláš, Betlém, Ježíšek, sv. Barbora, sv. Lucie, Panna Marie, koledy, zimní období, ovoce, oříšky, stromeček apod.

⁸⁰ TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě*, s 63 – 67.

Příloha č. 2 - Text pro učitele č. 2

ADVENTNÍ VĚNEC⁸¹

Objevil se v lidové tradici až v první polovině 19. Století v Německu. První adventní věnec (vyřezaný ze dřeva) pověsil Johann Henrich Wichern na dveře sirotčince v Hamburku. Kruhový tvar představuje jednotu lidí a Boha, větvíčky jehličnanů věčný život a zapálené svíčky plamen Kristovy lásky. Liturgickou barvou adventu je fialová (podle mešních rouch kněží), tudíž i svíčky by měly být této barvy. Třetí adventní neděle se jmenuje „Gaudate“ čili „Radujte se!“ Příslušná svíčka má být růžová, která je symbolem radosti z blízkého svátku narození Spasitele. Třetí adventní neděli tedy oblékají kněží na mši roucha růžová.

První adventní neděle – první nešpory (druhý příchod Spasitele).

Druhá adventní neděle – pokání.

Třetí adventní neděle – Gaudate (Radujte se!).

Čtvrtá adventní neděle – Zvěstování Panny Marie.

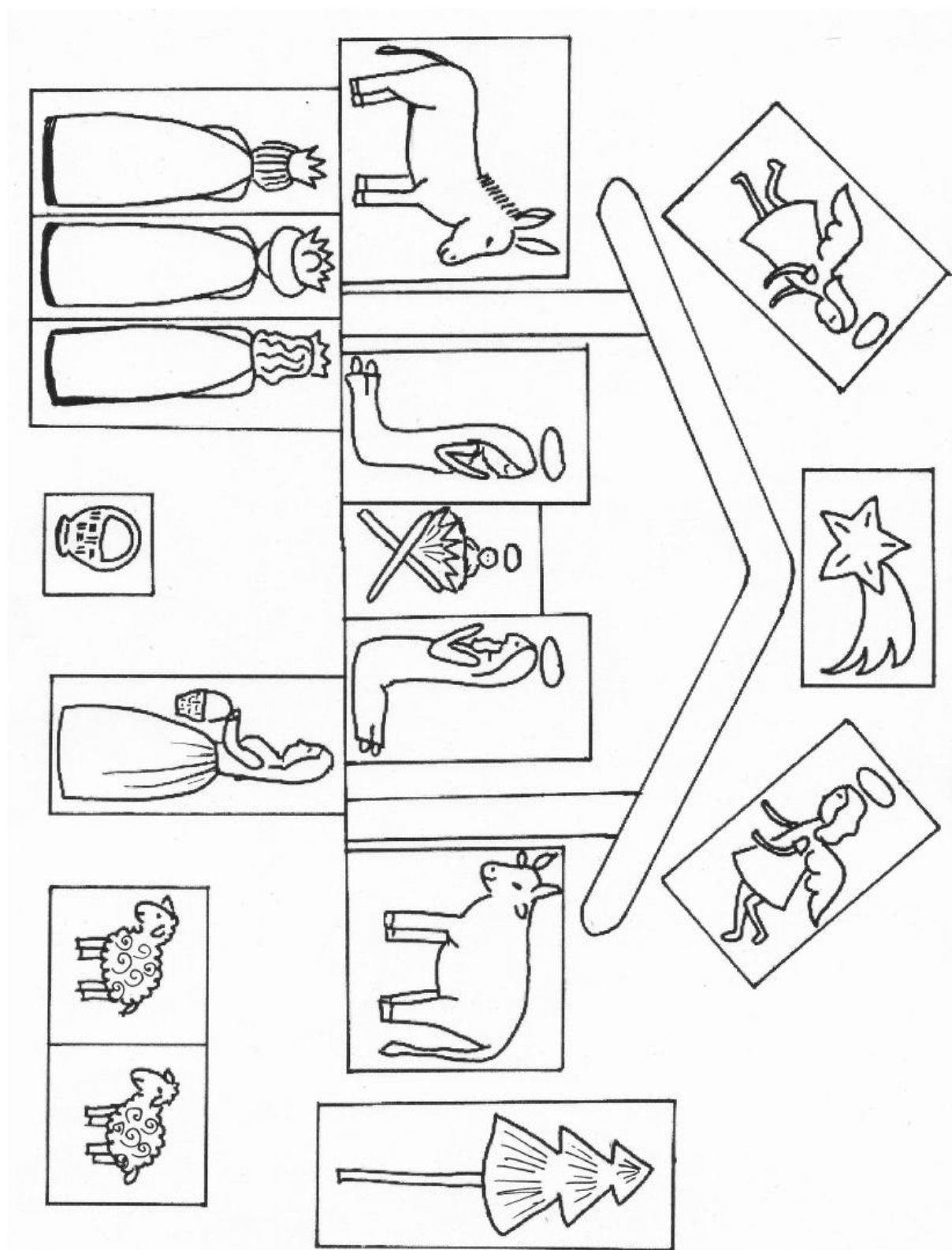
ADVENTNÍ KALENDÁŘ⁸²

První adventní kalendář je znám od roku 1908, kdy německý majitel tiskárny uvedl na trh kalendář zvaný „V zemi Ježíškově“. Skládal se ze dvou listů. Na jednom byly veršičky a na druhém vánoční obrázky. Hodné děti každý den vystříhly jeden obrázek a nalepily ho k verši. 24. prosince tedy sestavily obraz pohádkové betlémské krajiny.

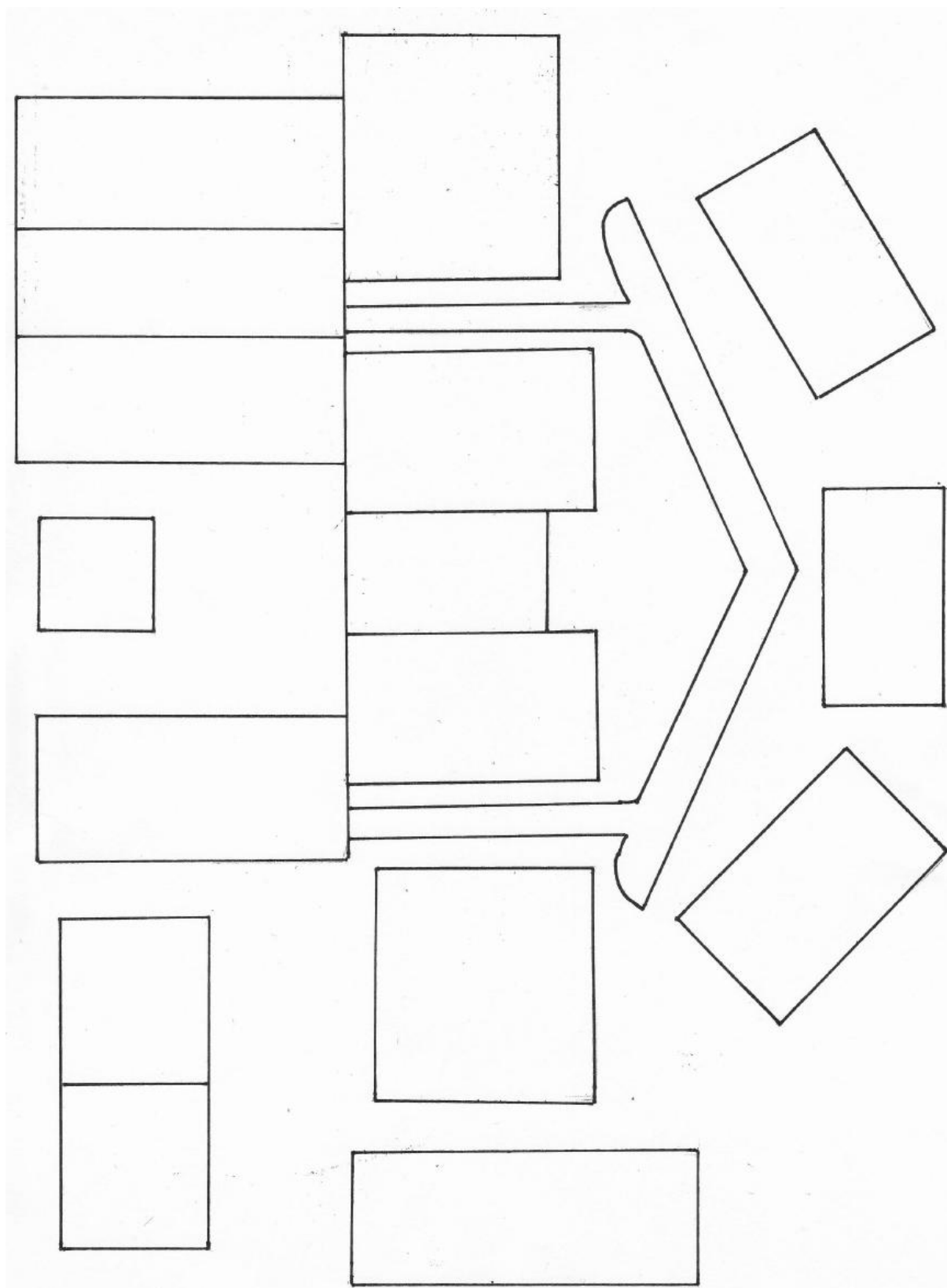
⁸¹ TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě*, s 80.

⁸² Tamtéž, s 81.

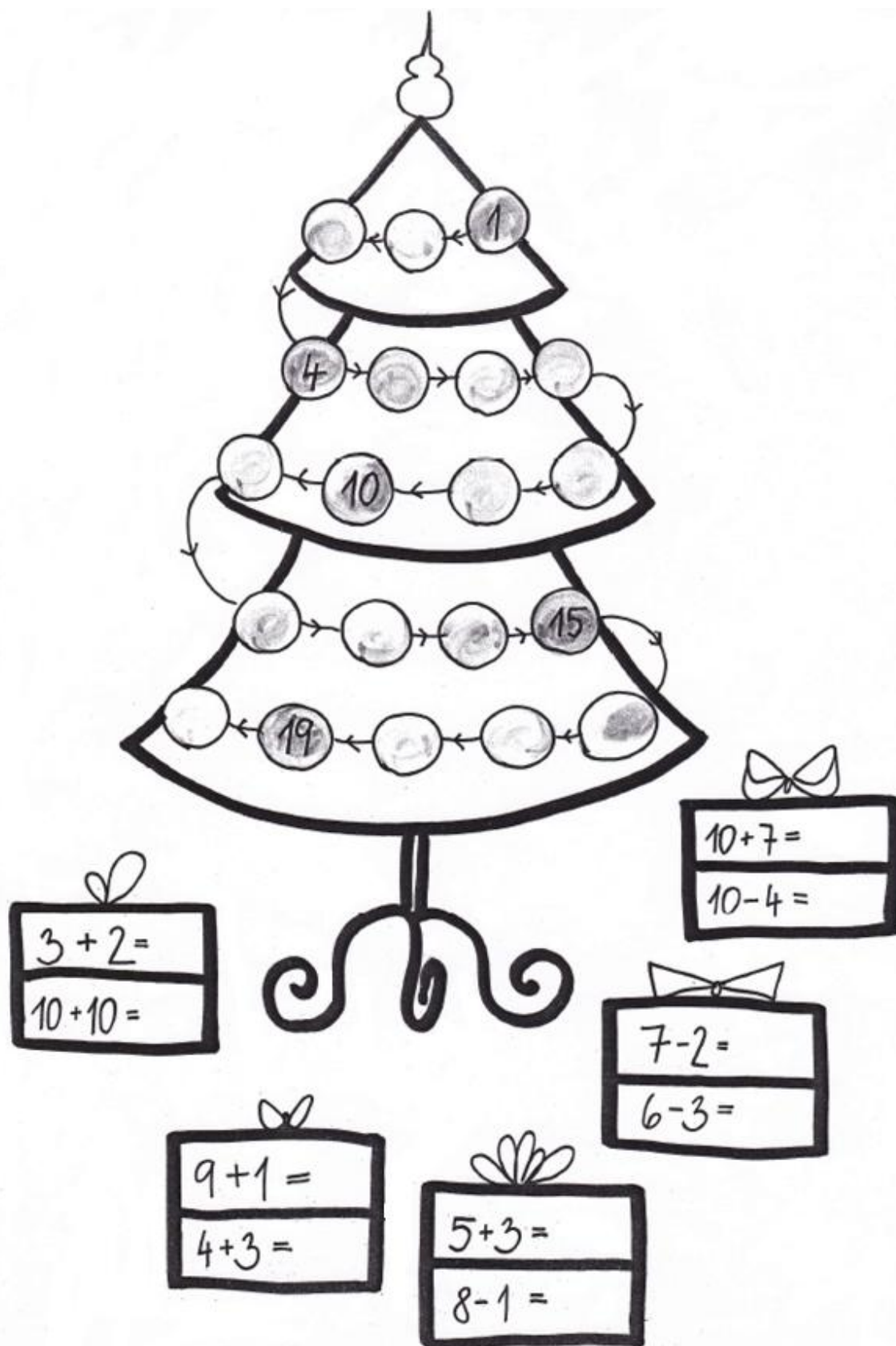
Příloha č. 3 - Šablona pro učitele č. 1

Příloha č. 4 - Šablona pro žáky č. 1

Příloha č. 5 - Pracovní list č. 1

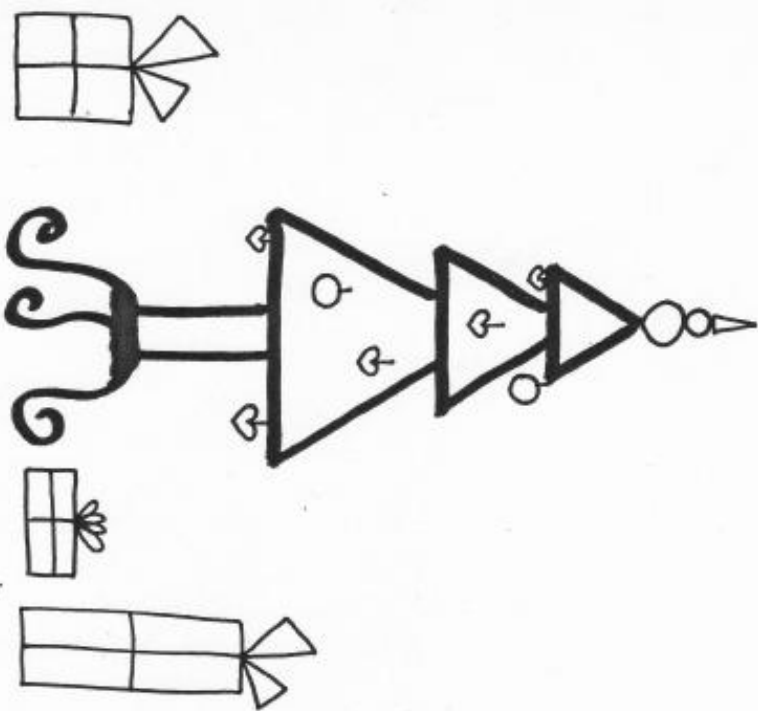
VYMALUJ:

ŽLUTĚ

ZELENĚ

MODŘE

ČERVENĚ

Kolik je dárků?
0:

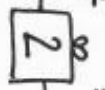

Vymaluj 4 dárky.
Kolik našlo dětí?
0:

0 Kolik méně je dětí dárků?
0:

VYPOČÍTEJ:

 $+$

 $=$

 $-$

 $=$

 $-$

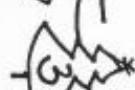
 $=$

 $+$

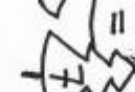
 $=$

 $-$

 $=$

 $+$

 $=$

Příloha č. 7 - Text pro učitele č. 3

SV. BARBORA – 4. prosince

Legenda⁸³ – Otec Barbory byl bohatý turecký šlechtic, nechal Barboru zavřít do věže, aby střežil její ctnost. Jeden z jejích sloužících byl tajný křesťan, který Barboru obrátil na křesťanskou víru. Barbora se nechala tajně pokřtít. Její otec však křesťany nenáviděl. Poté, co otec u Barbory našel kříž, se jí podařilo uprchnout. Utekla do skal, kde se ukrývala. Prozradil ji však pastýř, kterého poté Bůh potrestal. Proměnil jeho stádo ovcí v luční kobylky. Barbora byla dovlečena zpět k otci, kterému se nepodařilo její víru zvrátit. Byla mučena a odsouzena k smrti. Cestou na popravu utrhla Barbora větvičku, která uprostřed zimy rozkvetla. Její popravu provedl sám její otec. Mečem jí utál hlavu. Ani on však neunikl božímu trestu – zabil ho blesk.

Svatou Barboru vidáme často zobrazenou s věží, kde byla držena a s mečem, kterým byla popravena.

Je patronkou horníků, dělostřelců, hutníků, hasičů, pokrývačů, slévačů, stavebních dělníků a pokrývačů.

ZVYKY NA SLOVÁCKU⁸⁴

Na sv. Ondřeje tj. 30. 11., mělo děvče, které se chtělo vdávat, odlomit zuby višňovou větvičku, kterou zasadilo do hlíny v květináči. Každé ráno nalačno zalévalo větvičku vodou, kterou si nabralo do úst. Pro úspěšné vdavky se kouzlo doplňovalo ještě jedním rituálem. Ve stejný den, kdy dívka odlomila zuby višňovou větvičku (30. 11), nakousla jablko, ze kterého každý den ukusovala malé sousto. Poslední sousto ukousla 24. 12. Poté se vydala do kostela. Po cestě do kostela se zeptala prvního mládence, kterého potkala na jméno. Toto jméno mělo být jménem jejího nastávajícího muže.

⁸³ ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas*, s 56.

⁸⁴ TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě*, s 82 – 92.

JINÉ LIDOVÉ TRADICE⁸⁵

Kdo nestál o svatbu v domě, prováděl jiné čarování. Kolikátý den po sv. Barboře větvička vykvetla, tolikátý měsíc v následujícím roce byl nejšťastnějším.

V podvečer 3. 12. chodily po obcích 3 ženy v bílých hábitech. Hodným dětem rozdávaly ovoce a oříšky, zlobivé vyšlehaly proutěnou metlou.

PRANOSTIKY NA SV. BARBORU⁸⁶

Jaké je počasí na svatou Barboru, takové bývá až do Vánoc.

O svaté Barboře, ležívá sníh na dvoře.

Má – li svatá Barbora bílou zástěru, bude v příštím roce hodně trávy.

⁸⁵ TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě*, s 82 – 92.

⁸⁶ ŠOTTNEROVÁ, D. *Adventní čas*, s 58.

Příloha č. 8 - Text pro učitele č. 4

SV. MIKULÁŠ – 6. prosince

Legenda⁸⁷ – Kdysi žil v jednom antickém městě zvaném *Myra* otec, který byl zchudlým šlechticem. Měl tři dcery. Aby zaplatil dluhy a zaopatřil rodinu, prodal své dcery do nevěstince. To se dozvěděl Mikuláš, který po třech za sebou následujících nocích vhodil do pokoje dcer hroudu zlata, aby si mohly opatřit řádné věno a mohly se provdat. Přípomínkou tohoto Mikulášova ušlechtilého skutku se stává pozdější zvyk rozdávat v předvečer svátku svatého Mikuláše hodným dětem nadílku.

BISKUP MIKULÁŠ⁸⁸

V téměř celé Evropě patří sv. Mikuláš k nejuctívanějším a nejoslavovanějším křesťanským světcům. Nejstarší zprávy o mikulášské nadílce v českých zemích pochází z 16. století.

MIKULÁŠSKÉ MAŠKARY⁸⁹

Vedle dobrotivého biskupa se maškarních průvodů (obchůzek) účastnily i maškary, které svým zjevem a divokými akcemi vyvolávaly u dětí neúměrné zděšení. Maškary, které děti strašily hrubě až nebezpečně, byly úředně zakázány.

Příklad maškar, které se objevovaly na Mikulášském průvodu:

Černé či zlé masky – čert (podobná maskara, jakou známe dnes), mouřenín (pekelný představitel. Oděv měl lesklý s kresbami lidských lebek na prsou. Nosil asi 1 metr dlouhou, sazemi začerněnou tyč, na jejímž konci byla vyřezána zle vyhlížející hadí hlava, kterou šťouchal do přítomných lidí a vydával zvuky na hlásky *tr, tr, tr.*), maskara smrti (bílý oděv, černě vyznačená žebra, poklepávala kladivem na kosu a obvykle vedla koně) Hodné či bílé masky – biskup Mikuláš, bělostný anděl se zvonkem v ruce, později i masky různých profesních skupin (kovář, hodinář, řezník apod.) či z masopustu (pán s paní, šašek, sedlák se selkou apod.), kůň, medvěd, čáp a vrána. Většina maškar při obchůzce nemluvila, jen vydávala různé zvuky.

⁸⁷ TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě*, s 96.

⁸⁸ BROUČEK, S. JERÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A – N*, s 558.

⁸⁹ Tamtéž, s 559.

Příloha č. 9 - Text pro učitele č. 5
MIKULÁŠSKÁ LIDOVÁ POEZIE⁹⁰

Mikuláš ztratil plášť,
Mikuláška sukni,
hledali, nenašli,
byli oba smutní.

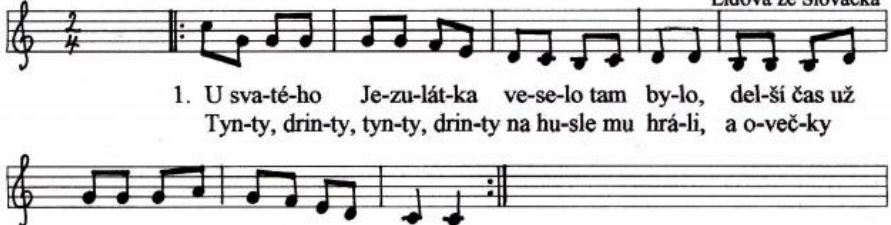
Mikuláši, Mikuláši,
sníh se na tvé vousy snáší,
bílé vousy, bílý plášť,
copak pro nás máte?

Není lepší na tom světě
jako čertům v pekle,
ve dne v noci přikládají,
pěkně sedí v teple.
Nikomu tak dobře není,
jako je těm v pekle:
dříví nikde nekupují
a sedají v teple.

⁹⁰ ŠOTNEROVÁ, D. *Adventní čas*, s 78 -79.

Příloha č. 10 - Text pro učitele č. 6⁹¹ - notový záznam

U SVATÉHO JEZULÁTKA Lidová ze Slovácka

1. U sva-té-ho Je-zu-lát-ka ve-se-lo tam by-lo, del-ší čas už
Tyn-ty, drin-ty, tyn-ty, drin-ty na hu-sle mu hrá-li, a o-več-ky

te-mu pře-šel, co sa na-ro-di-lo.
na zvo-neč-ky k te-mu lin-go-ta-ly.

2. Jezulátku poklonit sa přišli pastýřové
a zdaleka sem přijeli vzácní tři králové.
Dyny, dyny, danaj, dyny, na dudy sa hrálo,
a to svaté Jezulátko sladko při tom spalo.

3. Svatá máti kašu vaří pro synáčky svého,
Svatý Josef hračku robí z dřeva cedrového.
Cingaj, lingaj, lingaj, cingaj, aj na cimbál hráli,
zpívali a cifrovali, tak sa radovali.

Ozvučná dřívka – vytřukávají rytmus písně.

Triangl – zazní vždy na začátku každého sudého taktu.

Bubínek – vyznačuje metrum, hraje na každou dobu.

Tamburína – ozve se nakonec každé sloky.

⁹¹ ŠOTTNEROVÁ, D. Zima, s 103.

Příloha č. 11 - Text pro učitele č. 7

SV. LUCIE – 13. Prosince

Legenda⁹² – Lucie byla mladá křesťanka, která žila ve 3. století na Sicílii. Její rodiče rozhodli, aby se provdala za pohanského mladíka. Lucie však s tímto nesouhlasila, chtěla žít zbožný život ve věčném panenství a všechnen majetek rozdat chudým. Ženich však Luciino odmítnutí nesl těžce a proto ji udal jako tajnou křesťanku. Soudce jí přikázal obětovat pohanským bohům, což odmítla. Za trest měla být dopravena vozem taženým volským spřežením do nevěstince. Stal se však zázrak. Vůz se nepodařilo rozjet. Přežila i hrozné mučení. Pálili ji, trhali jí zuby, do uší lili roztavené olovo či ji polévali vroucím olejem. Nakonec jí rozzuřený kat vrazil do hrdla dýku. Když umírala, předpověděla brzký konec pronásledování křesťanů. Což se roku 313 stalo. Křesťanství povolil římský císař Konstatntin.

ZVYKY NA SLOVÁCKU⁹³

Obchůzky maškar spojovala osoba zvaná Lucie, Lucka, Luca, Lucina apod. Obvykle bývala jedna, tři i více. Lucku představovala vdaná žena, ale i dvanácti až čtrnáctileté dívky. Nejčastěji chodily oděny do bílé plachty, s tváří obyčejně zamoučenou. Na Hodonínsku nosila Lucka škrabošku opatřenou velkými zuby vykrojenými z řepy nebo tuřínu. V ruce držela různé věci. Na Slovácku to byl košík s vařečkami či pazdeřím, husí peroutky nebo nůžky. Při příchodu do světnice nemluvila, ukláněla se nebo vydávala zvuky – buď syčela či vydávala zvuky na způsob ptačího típání „ťu, ťu, ťu“ a strašila děti, že jim setne hlavy nebo rozstřihne břicha, která vycpe pazdeřím. Tímto se snažila o nápravu některých nedostatků v chování, jako byla neznalost modliteb, nedodržování tradičních zákazů či střídmosti v jídle.

⁹² VONDRUŠKOVÁ, A. *České zvyky a obyčeje*, s 307.

⁹³ BROUČEK, S., JERÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A – N*, s 516 – 517.

$10 - 3 = \text{ČERVENÁ}$
 $6 + 2 = \text{ŽLUTÁ}$
 $7 - 3 = \text{HNĚDÁ}$
 $1 + 5 = \text{ZELENÁ}$

$2 + 3 = \text{MODRÁ}$
 $5 - 3 = \text{RŮŽOVÁ}$

Příloha č. 13 - Pracovní list č. 4

1 ☒ ☐ ☐ ☐ ☐

2 ☒ ☐ ☐ ☐ ☐

3 ☐ ☒ ☐ ☐ ☐

4 ☐ ☒ ☐ ☐

5 ☒ ☐ ☐ ☐

6 ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Sajenka: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Příloha č. 14 - Text pro učitele č. 8

HODY ANEB POSVÍCENÍ⁹⁴

Hody, někdy také posvícení, jsou křesťanským svátkem. Slaví se buďto o nejbližší neděli ke dni světce, kterému je kostel zasvěcen, nebo v nejbližší neděli samotného posvícení.

SLOVÁCKÉ HODY

V každém slováckém městě či vesnici jsou hody nejvýznamnějším folklórním svátkem a stěžejní společenskou událostí roku. Na jižní Moravě se slaví téměř všude, v každé obci mají však nepatrně odlišný průběh. Oslava, hodování, na Hodonínsku probíhá většinou na podzim, kdy už je po sklizni (některé prameny uvádí, že jsou hody poděkováním za sklizenou úrodu).

Měsíc před hody se v místní hospodě sejdou mládenci a volí mezi sebou dva stárky a k nim dvě stárky. Tato čtveřice má dbát na přípravu zábavy hodů. Staví se máje, zdobí se kříže a kostel. Na Podluží se dříve, někde i dodnes, slavnostně zdobily celé obce (hodové záclony, vysypané cestičky pískem, celkový velký úklid všech prostor). Hody zpravidla trvají 3 dny (někde i déle). V sobotu je taneční zábava, v neděli po obědě slavnostní krojovaný průvod obcí za doprovodu muzikantů.

DUBŇANSKÉ HODY⁹⁵

Kostel sv. Josefa v Dubňanech byl brněnským biskupem posvěcen 13. října (1885), proto se tady hody slaví vždy v nejbližší sobotu a neděli k tomuto datu.

⁹⁴ TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě*, s 29 – 31.

⁹⁵ http://ilcik.cz/dubnany/dejiny/od_1848.html

Příloha č. 15 - Text pro učitele č. 9

JIHOKYJOVSKÝ KROJ⁹⁶

Dubňanský kroj můžeme zařadit do širší skupiny krojů Jihokyjovských.

Kroj svobodných chlapců se skládá z úzkých nohavic z modrého sukna s bohatým černým šňůrováním. Nohavice jsou zakasány do vysokých hladkých holínek. Košile je bílá s černou výšivkou a s volnými rukávy, které jsou ukončeny kraječkou. Na košili se obléká vysoko vykrojená červená *kordulka* se spuštěnými malovanými mašlemi.

Na hlavě se nosí černý *klobúk* neboli *guláč* s barevnými žinylkami a nejznámějším symbolem tohoto regionu, vyběleným *kosárkem* z volavčího peří.

Kroj svobodných dívek poznáme podle poutavých, především černě vyšívaných rukávů s ležatým a opět černě vyšívaným límcem zvaným *obojek*. Rukávy jsou balónovitého tvaru s *kadlemi* nad loktem. Široká sukně je tvořena až šesti bílými naškrobenými spodničkami, které sahají ke kolenům. Červená, svrchní sukně je trochu kratší než bílé spodničky. Nejpestřeji je zdoben *fěrtúšek*, který je barevně vyšíváný a ukončený krajkou. Výrazným prvkem je i šátkový úvaz u hlavy.

⁹⁶ <http://www.podluzi.cz/turistika/cs/turisticky-pruvodce/tradice-a-zvykoslovi/lidovy-kroj>

Příloha č. 16 - Kroj svobodné dívky (šátkový úvaz)

Příloha č. 17 - Kroj svobodných dívek

Příloha č. 18 - Dětský kroj (dívčí)

Příloha č. 19 - Dětský kroj (chlapecký)

Příloha č. 20 - Kroje mládenců

Příloha č. 21 - Krojový průvod

242. Za Starú Breclavú.

Volně a táhle (♩ = 54).

Z Podluží.

1. Za sta-rú Bre-cla-vú, za sta-rú Bre-cla-vú

u tej bo-ží mu-ky, u tej bo-ží mu-ky.

2. [: Stojí tam děvečka :],
[: zalamuje ruky :].	6. [: Aby sas modlila :],
[: abych došel domu :].
3. [: Zalamuje si jich :],
[: za svojú hlavičku :].	7. [: Šohaj z vojny jede :],
[: s hlavú porúbanú :].
4. [: Komus ňa zanechal :],
[: švarný šohajčku :].	8. [: Zavaž ně ju, milá :],
[: naši nepoznajú :].
5. [: Já sem ňa zanechal :],
[: enom Pánu Bohu :].	9. [: Mamička poznala :],
[: tatíček nemohel :].
10. [: Tatíčku můj starý :],
[: já sem z vojny dojel :].	

1, 2, 3. sloku zpívají společně děvčata i chlapci

4. sloku zpívají děvčata

5., 6. sloku zpívají chlapci

7. sloku zpívají společně děvčata i chlapci

8. sloku zpívají chlapci

9. sloku zpívají děvčata

10. sloku zpívají společně děvčata i chlapci

⁹⁷ POLÁČEK, J. *Slovácké písničky*, s 253.

Příloha č. 23 - Pracovní list č. 5

1. Mládenci stavěli hodovou májku. Porazili smrk o výšce 1485 cm. Aby májka bezpečně stála, usadili ji do vykopané jámy o hloubce 158 cm. Jak vysoká bude hodová májka po usazení do země? Vypočítej v metrech a centimetrech.

Proved' zápis, výpočet a zapiš odpověď.

2. Doplnovačka – výsledky napiš slovy

1. Kolikrát se 5 vejde do 100?
2. $90 : 5 =$
3. $986 - 80 + 14 - 300 - 106 =$
4. $(753 - 731) \cdot 6 =$
5. Jak se nazývá výsledek dvou činitelů?
6. 50 římskou číslicí
7. Geometrický útvar, který se skládá ze tří vrcholů a tří stran
8. $921 - 614 =$

--	--	--	--	--	--	--	--

TAJENKA:

3. Dubňanský kostel sv. Josefa byl posvěcen brněnským biskupem 13. 10. 1885. Kolik let uplynulo od posvěcení zmiňovaného kostela do současnosti?
Proved' zápis, výpočet a zapiš odpověď.

4. Slavnostní nedělní hodový průvod byl doprovázen muzikanty. Průvod trval celkem jednu hodinu. Polovinu doby průvodu hrála muzika. Kolik lidových písniček mohli muzikanti zahrát, jestliže jedna písnička trvala v průměru 3 minuty?
Proved' zápis, výpočet a zapiš odpověď.

Příloha č. 23 - Pracovní list č. 5 - řešení

1. Mládenci stavěli hodovou májku. Porazili smrk o výšce 1485 cm. Aby májka bezpečně stála, usadili ji do vykopané jámy o hloubce 158 cm. Jak vysoká bude hodová májka po usazení do země? Vypočítej v metrech a centimetrech.

Proveď zápis, výpočet a zapiš odpověď.

Zápis:

Výpočet:

Před usazením 1485 cm

$$1485 - 158 = 1327$$

Jáma 158 cm

$$1327 \text{ cm} = 13 \text{ m } 27 \text{ cm.}$$

Po usazení ?

Odpověď: Hodová májka bude po usazení do země vysoká 13 m a 27 cm.

2. Doplnovačka – výsledky napiš slovy

1.	D	V	A	C	E	T	K	R	Á	T									
							2.	O	S	M	N	Á	C	T					
3.	P	Ě	T	S	E	T	Č	T	R	N	Á	C	T						
4.	S	T	O	T	Ř	I	C	E	T	D	V	A							
							5.	S	O	U	Č	I	N						
							6.	L											
7.	T	R	O	J	Ú	H	E	L	N	Í	K								
							8.	T	Ř	I	S	T	A	S	E	D	M		

1. Kolikrát se 5 vejde do 100?

$$2. 90 : 5 =$$

$$3. 986 - 80 + 14 - 300 - 106 =$$

$$4. (753 - 731) \cdot 6 =$$

5. Jak se nazývá výsledek dvou činitelů?

6. 50 římskou číslicí

7. Geometrický útvar, který se skládá ze tří vrcholů a tří stran

$$8. 921 - 614 =$$

K	O	R	D	U	L	K	A
---	---	---	---	---	---	---	---

TAJENKA:

3. Dubňanský kostel sv. Josefa byl posvěcen brněnským biskupem 13. 10. 1885.

Kolik let uplynulo od posvěcení zmiňovaného kostela do současnosti?

Proveď zápis, výpočet a zapiš odpověď.

Zápis:

Posvěcen 13. 10. 1885

Dnes 16. 10. 2011⁹⁸

Uplynulo let ?

Výpočet:

$2011 - 1885 = 126$

Odpověď: Od posvěcení Dubňanského kostela sv. Josefa uplynulo 126 let.

4. Slavnostní nedělní hodový průvod byl doprovázen muzikanty. Průvod trval celkem jednu hodinu. Polovinu doby průvodu hrála muzika. Kolik lidových písniček mohli muzikanti zahrát, jestliže jedna písnička trvala v průměru 3 minuty?

Proveď zápis, výpočet a zapiš odpověď.

Zápis:

Celý průvod 1 hod = 60 min

Hrála muzika 1/2 z 60 min

Hrála muzika ?

Muzika hrála 30 minut.

Výpočet:

$60 : 2 = 30$

Hrála muzika 30 min

1 písnička 3 min

Kolik písniček ?

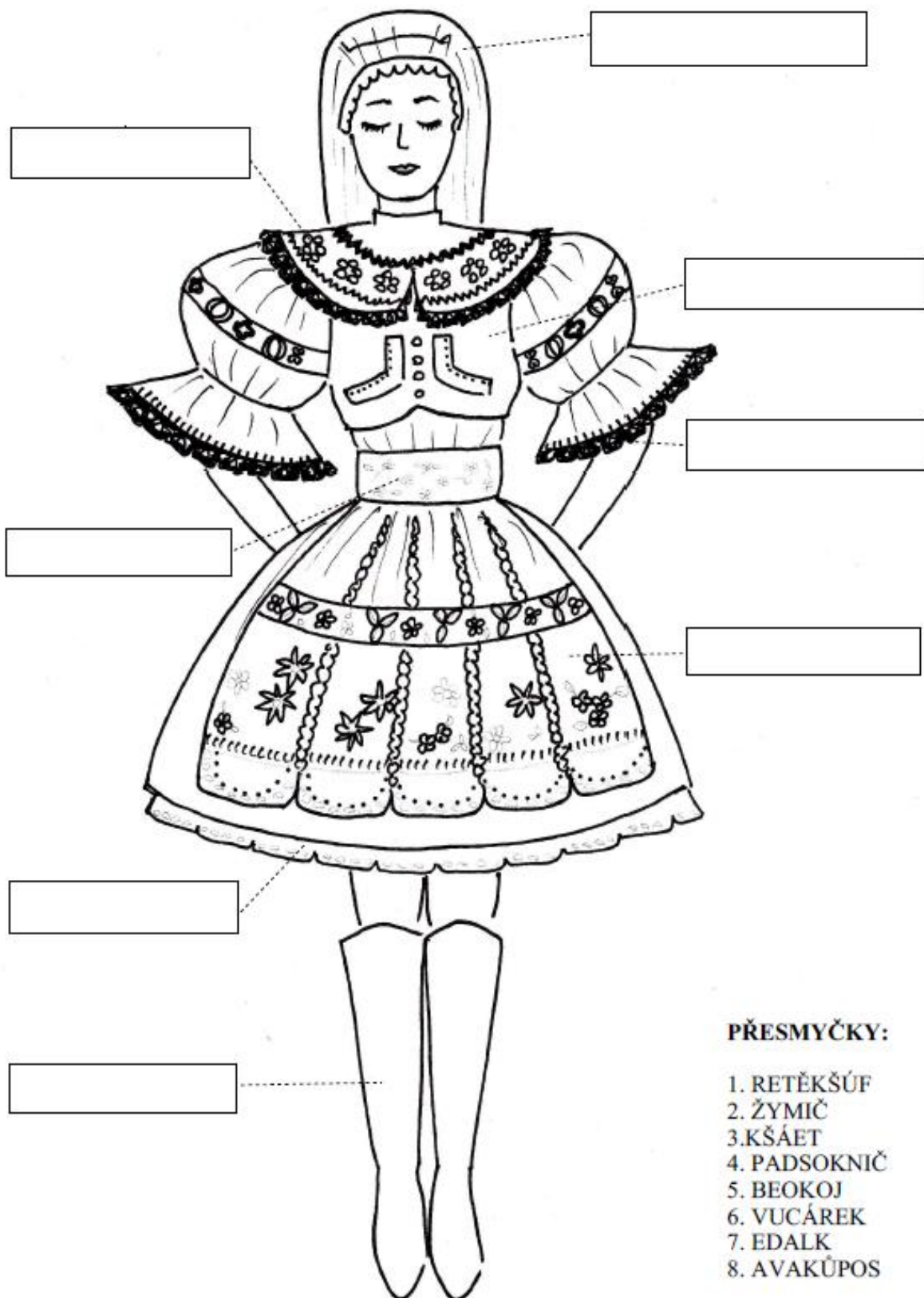
$30 : 3 = 10$

Odpověď: Pokud jedna písnička trvala v průměru 3 minuty, muzikanti mohli zahrát 10 písniček.

⁹⁸ Datum bude zvoleno aktuální ke dni počítání příkladu.

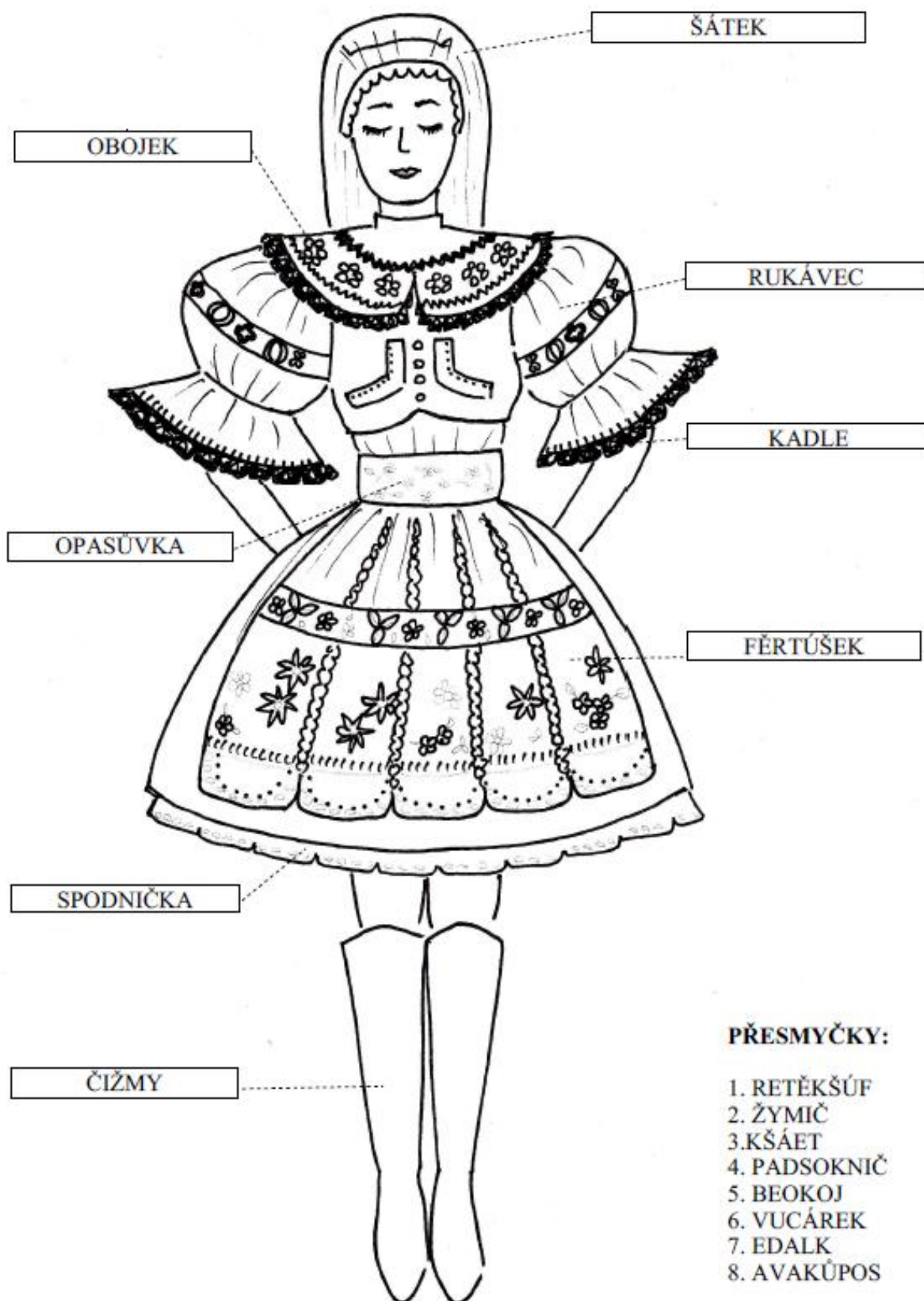
Příloha č. 24 - Pracovní list č. 6

Vylušti přesmyčky (části kroje), doplň do rámečků a obrázek správně vybarvi.

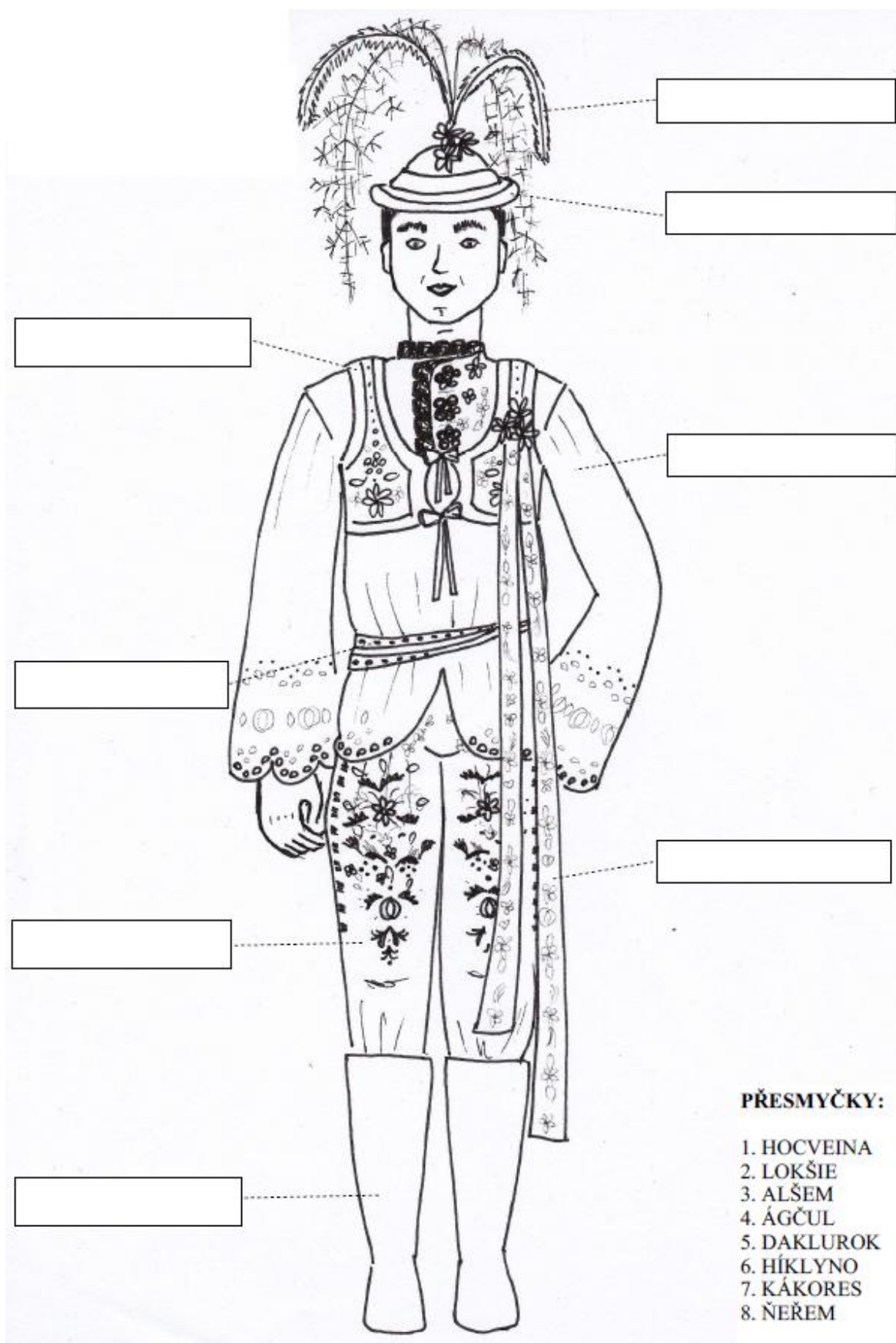
Příloha č. 24 - Pracovní list č. 6 - řešení

Vylušti přesmyčky (části kroje), doplň do rámečků a obrázek správně vybarvi.

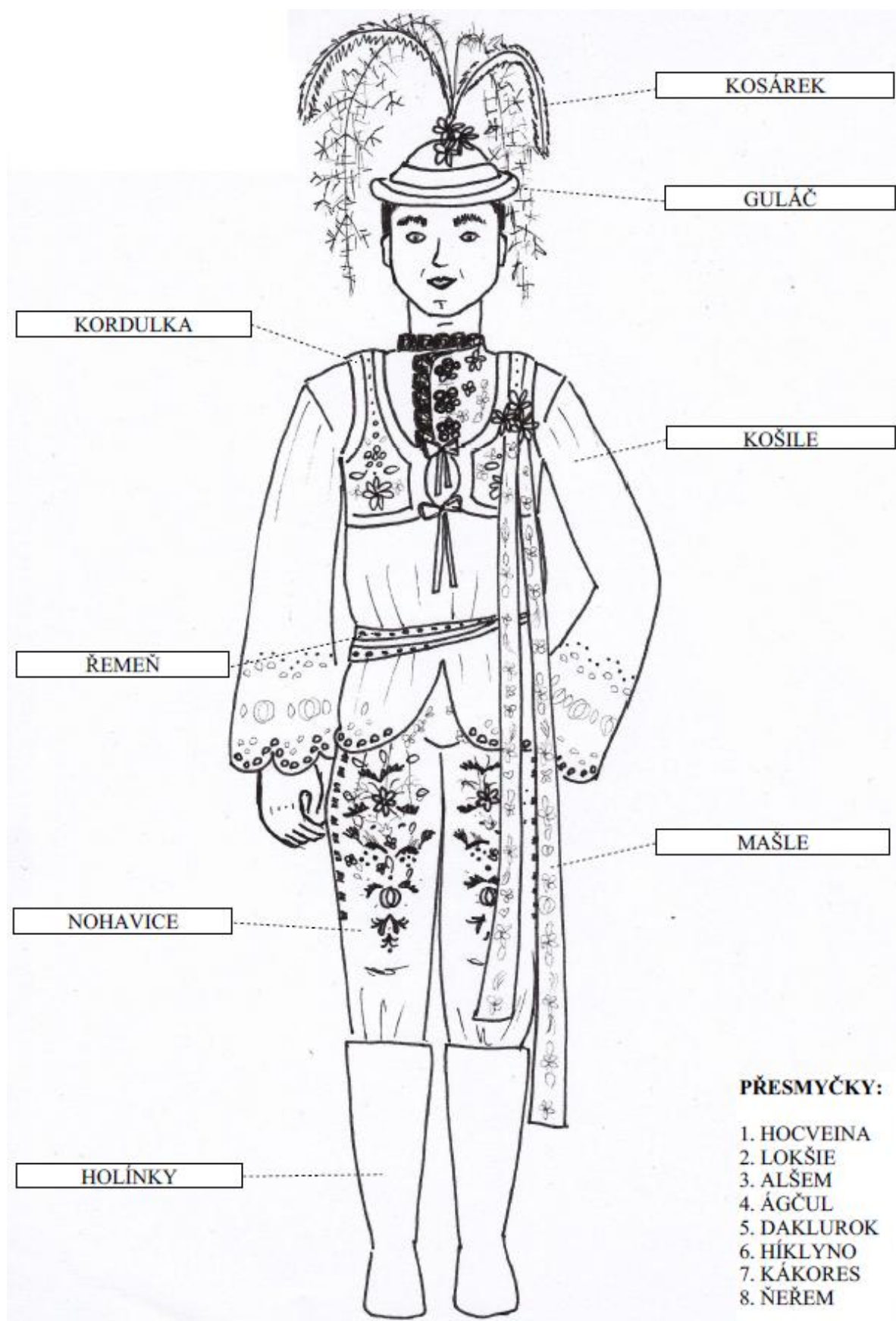
Příloha č. 25 - Pracovní list č. 7

Vylušti přesmyčky (části kroje), doplň do rámečků a obrázek správně vybarvi.

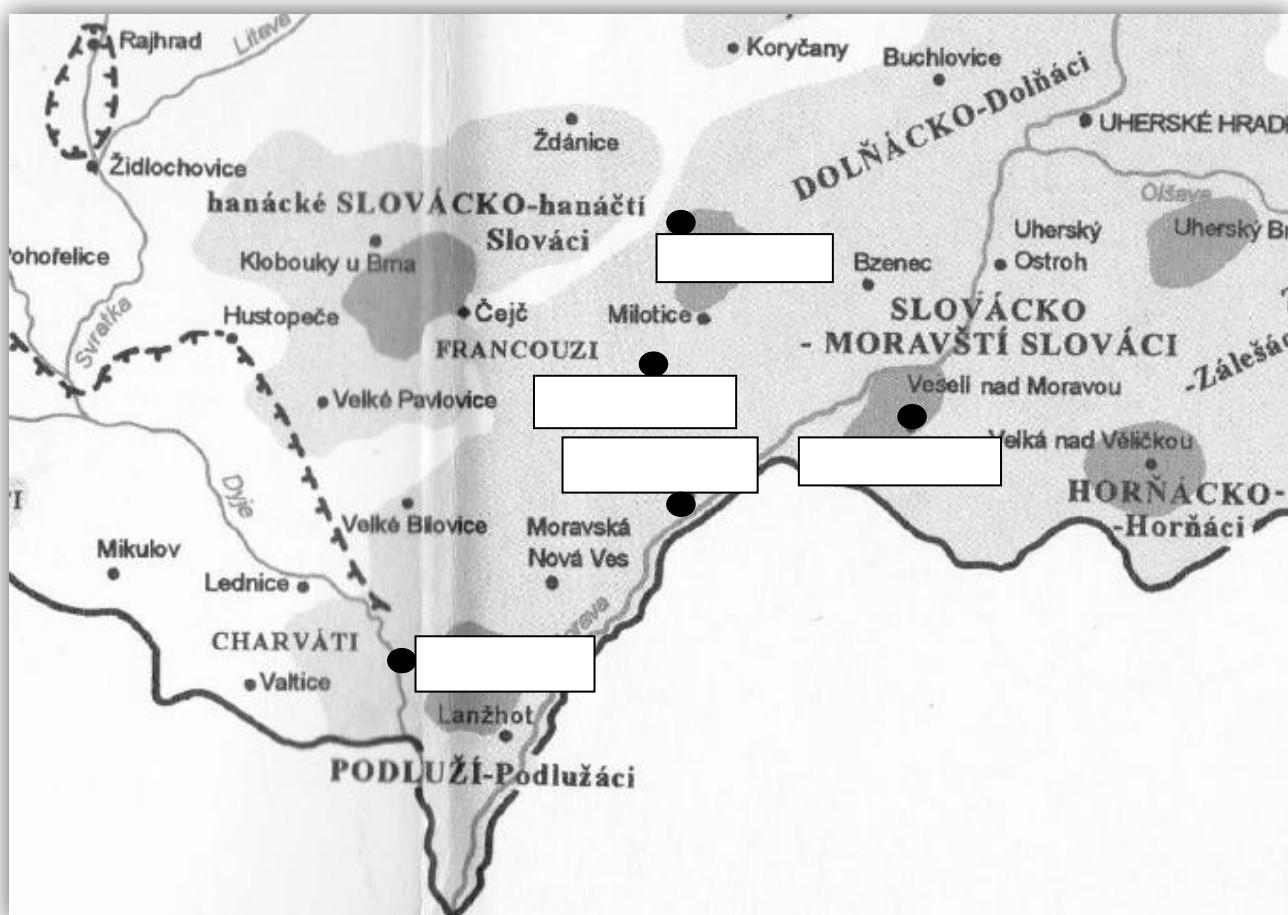
Příloha č. 25 - Pracovní list č. 7 - řešení

Vylušti přesmyčky (části kroje), doplň do rámečků a obrázek správně vybarvi.

Příloha č. 26 - Pracovní list č. 8⁹⁹

Vyhledej chybějící názvy měst a doplň správně do rámečků:

⁹⁹ BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A – N.*

Příloha č. 26 - Pracovní list č. 8¹⁰⁰ řešení

Vyhledej chybějící názvy měst a doplň správně do rámečků:

¹⁰⁰BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R. *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část A – N.*

Příloha č. 27 – Ukázka kroje z krepového papíru

Příloha č. 28 - Text pro učitele č. 11

PĚSTOVÁNÍ VINNÉ RÉVY¹⁰¹

Vinné révy je na světě mnoho druhů, víno se však vyrábí jen z jednoho z nich, ze středozevní révy, botanicky *vitis vinifera*. Vinná réva je rostlina citlivá, která produkuje kvalitní hrozny jen v určitých zeměpisných šířkách. Ideální je mírné pásmo. Ke zrání nepotřebuje vysokou teplotu, přílišným teplem se hrozny na révě mohou uvařit, či získat příchut' džemu nebo spáleniny.

Rostliny vinné révy vyžadují dostatečné množství vláhy a slunečního svitu. Vinice se často zakládají na svazích tak, aby byly co nejvíce vystaveny slunci. Různé odrůdy révy potřebují různé typy půd. Všeobecně platí, že půda má být poměrně chudá a neplodná. Je-li půda příliš bohatá, réva plodí více vegetačních orgánů a méně hroznů.

¹⁰¹ FORREST, T. *Všechno, co potřebujete vědět o víně*, s 38 – 41.

Příloha č. 29 - Text pro učitele č. 12

VINOBRANÍ¹⁰²

Vinobraní můžeme chápat jako sklizeň úrody vinic nebo jako vesnickou, či městskou slavnost na ukončení sklizně vinné révy.

ZÁKLADNÍ INFORMACE O VINOBRANÍ¹⁰³

Vinobraní je zvyk podobný dožínkám, který se koná v období mezi sklizní a setbou na polích. Neslaví se při něm konec sklizně obilí, nýbrž vinné révy. Na jižní Moravě, ale i v ostatních krajinách, kde se rozléhají vinohrady, patří vinobraní k největším svátkům v roce, obzvláště, je-li úroda vína bohatá. Slaví se zpěvem, tancem a ochutnávkou prvního vinného moštu, který se nazývá burčák.

ZVYKY NA HODONÍNSKU¹⁰⁴

ZARÁŽENÍ HORY

Podle starého zvyku se zhruba v polovině srpna, to je čas, kdy začínají dozrávat hrozny, zarazila hora. Vinař vztyčil ve vinohradu májku, která byla ozdobena kyticí s klasy a ovocem, tím zarazil horu. Od tohoto okamžiku nesměl do vinohradu nikdo vkročit, jedině hotař (hlídač vinic).

Krádež hroznů byla ještě v 17. stol. trestána vyloupnutím oka, useknutím ruky, či dokonce oběšením. Jedenkrát se stalo, že hotař při hlídání vinic zastřelil nešťastnou náhodou svou manželku, která mu do vinohradu nesla večeři.

8. ZÁŘÍ¹⁰⁵

Zarážení hory před vinobraním se provádí v předvečer svátku Narození panny Marie, který je připomínaný právě 8. září.

¹⁰² BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R., *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Věcná část O – Ž*, s 1141.

¹⁰³ KOUKAL, P. *Hovory a hrátky se zvyky a svátky*, s 74.

¹⁰⁴ DAVID, P. et al. *Průvodce po Čechách Moravě Slezsku. Slovácko – Hodonínsko*, s 48.

¹⁰⁵ TOUFAR, P. *Český rok na vsi a ve městě*, s 9.

Příloha č. 30 - Pracovní list č. 9¹⁰⁶

Podle nápovědy doplň do textu chybějící slova:

ZÁKLADNÍ INFORMACE O VINOBRANÍ

Vinobraní je zvyk podobný, který se koná v období mezi sklizní a setbou na polích. Neslaví se při něm konec sklizně obilí, nýbrž Na jižní Moravě, ale i v ostatních krajinách, kde se rozléhají, patří vinobraní k největším svátkům v roce, obzvláště, je-li úroda vína bohatá. Slaví se zpěvem, tancem a ochutnávkou prvního vinného moštu, který se nazývá

ZARÁŽENÍ HORY

Podle starého zvyku se zhruba v polovině srpna, to je čas, kdy začínají dozrávat hrozny, zarazila hora. Vinař vztyčil ve vinohradu, která byla ozdobena kyticí s klasy a ovocem, tím Od tohoto okamžiku nesměl do vinohradu nikdo vkročit, jediné (hlídač vinic).

Krádež hroznů byla ještě v 17. stol. vyloupnutím oka, useknutím ruky, či dokonce oběšením. Jedenkrát se stalo, že hotař při hlídání vinic zastřelil nešťastnou náhodou svou manželku, která mu do vinohradu nesla večeři.

Nápověda:

Burčák, hotař, dožínkám, trestána, vinohrady, májku, oběšením, vinné révy, zarazil horu

K vybraným slovům napiš synonyma:

Zvyk

Vinohrad

Ochutnávka

Vkročit

¹⁰⁶ Informace jsou čerpány ze zdrojů uvedených v příloze č. 29.

Příloha č. 30 - Pracovní list č. 9¹⁰⁷ - řešení

Podle nápovědy doplň do textu chybějící slova:

ZÁKLADNÍ INFORMACE O VINOBRANÍ

Vinobraní je zvyk podobný **dožínkám**, který se koná v období mezi sklizní a setbou na polích. Neslaví se při něm konec sklizně obilí, nýbrž **vinné révy**. Na jižní Moravě, ale i v ostatních krajinách, kde se rozléhají **vinohrady**, patří vinobraní k největším svátkům v roce, obzvláště, je-li úroda vína bohatá. Slaví se zpěvem, tancem a ochutnávkou prvního vinného moštu, který se nazývá **burčák**.

ZARÁŽENÍ HORY

Podle starého zvyku se zhruba v polovině srpna, to je čas, kdy začínají dozrávat hrozny, zarazila hora. Vinař vztyčil ve vinohradu **májku**, která byla ozdobena kyticí s klasy a ovocem, tím **zarazil horu**. Od tohoto okamžiku nesměl do vinohradu nikdo vkročit, jedině **hotař** (hlídač vinic).

Krádež hroznů byla ještě v 17. stol. **trestána** vyloupnutím oka, useknutím ruky, či dokonce **oběšením**. Jedenkrát se stalo, že hotař při hlídání vinic zastřelil nešťastnou náhodou svou manželku, která mu do vinohradu nesla večeři.

Nápověda:

Burčák, hotař, dožínkám, trestána, vinohrady, májku, oběšením, vinné révy, zarazil horu

K vybraným slovům napiš synonyma¹⁰⁸:

Zvyk - tradice

Vinohrad - vinice

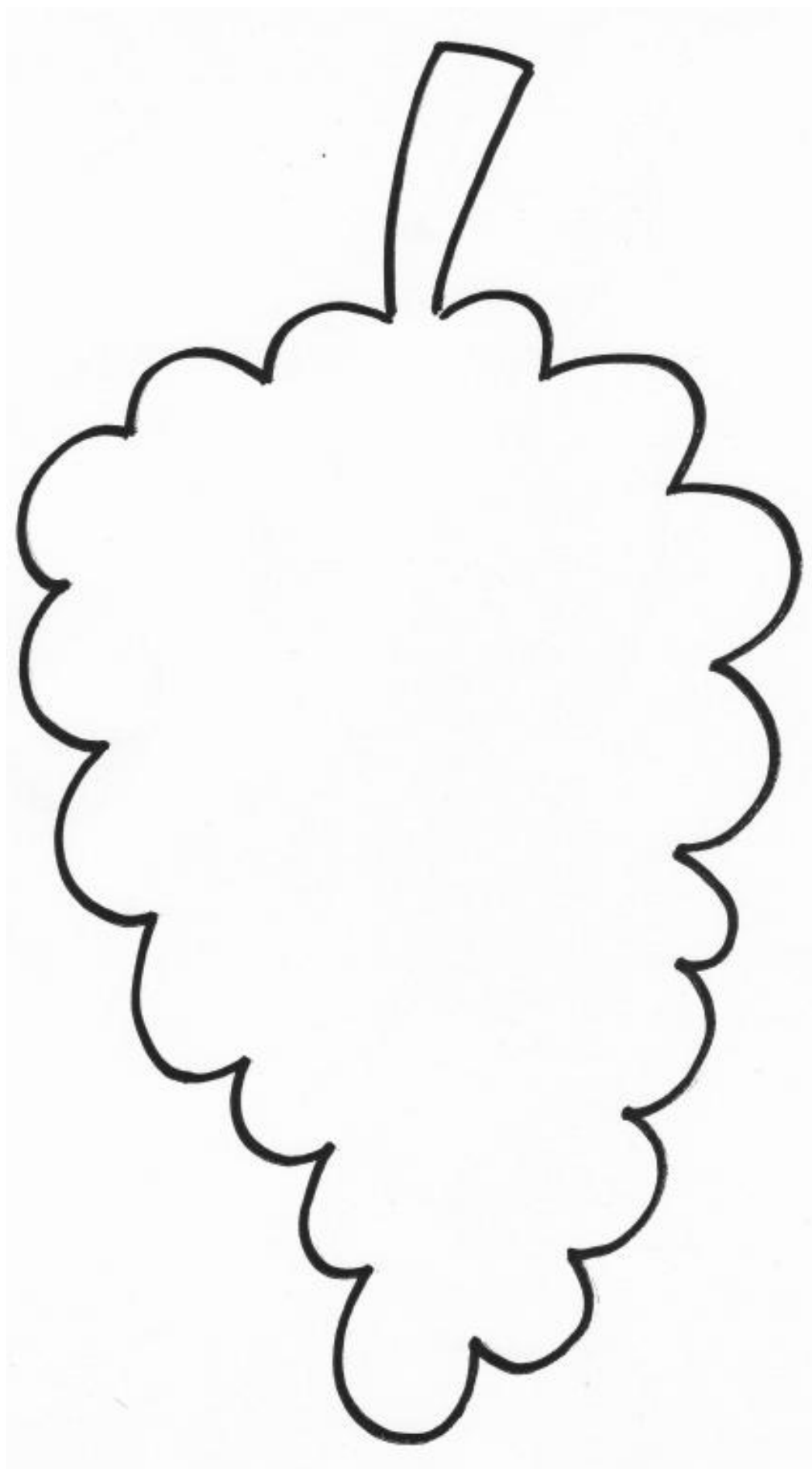
Ochutnávka - degustace

Vkročit - vstoupit

¹⁰⁷ Informace jsou čerpány ze zdrojů uvedených v příloze č. 29.

¹⁰⁸ Příklady synonym.

Příloha č. 31 - Šablona pro žáky č. 2

Příloha č. 32 - Pracovní list č. 10

Vyřeš slovní úlohy. Proveď zápis, výpočet a zapiš odpověď:

1. Na vinobraní se nasbíralo 300 kg hroznů vinné révy. Na výrobu 100 litrů vína je potřeba průměrně 150 kg hroznů.

Kolik demižónků vína může vinař z nasbírané úrody naplnit, když z 1 litru vína naplní 2 tyto demižónky?

Jaké množství vína se vleze do jednoho takového demižónku?

2. Vinař má 50 metrů dlouhý a 15 metrů široký vinohrad. Během pěstování vinné révy jej musí okopávat.

Kolik dní mu bude trvat okopání celkové rozlohy vinohradu, když za 1 hodinu okope 15 m² plochy vinohradu?

Příloha č. 32 - Pracovní list č. 10 - řešení

Vyřeš slovní úlohy. Proved' zápis, výpočet a zapiš odpověď:

1. Na vinobraní se nasbíralo 300 kg hroznů vinné révy. Na výrobu 10 litrů vína je potřeba průměrně 15 kg hroznů.

Kolik demižónků vína může vinař z nasbírané úrody 300 kg hroznů naplnit, když z 1 litru vína naplní 2 tyto demižónky?

Jaké množství vína se vleze do jednoho takového demižónku?

Zápis:

Nasbíráno300kg

100l150kg

litrů celkem.....?

Výpočet:

150 kg se do 300 kg vleze dvakrát.

$$2 \cdot 100 = 200$$

Zápis:

Z 300 kg hroznů vyrobí 200 litrů vína.

1l2 demižónky

200 l?

Výpočet:

$$200 \cdot 2 = 400$$

Odpověď: Vinař může z 300 kg hroznů naplnit 400 demižónků vína. Do jednoho demižónku se vleze půl litru vína.

2. Vinař má 50 metrů dlouhý a 15 metrů široký vinohrad. Během pěstování vinné révy jej musí okopávat.

Kolik dní mu bude trvat okopání celkové rozlohy vinohradu, když za 1 hodinu okope 15 m² plochy vinohradu?

Zápis:

Dlouhý50m

Široký15m

Celková rozloha?

Výpočet:

$$S \square = a \cdot b \quad a = 50 \text{ m}, b = 15 \text{ m}$$

$$S \square = 50 \cdot 15$$

$$S \square = 750 \text{ m}^2$$

Zápis:

Rozloha750 m²

1 hod15 m²

Celkem hodin?

Výpočet:

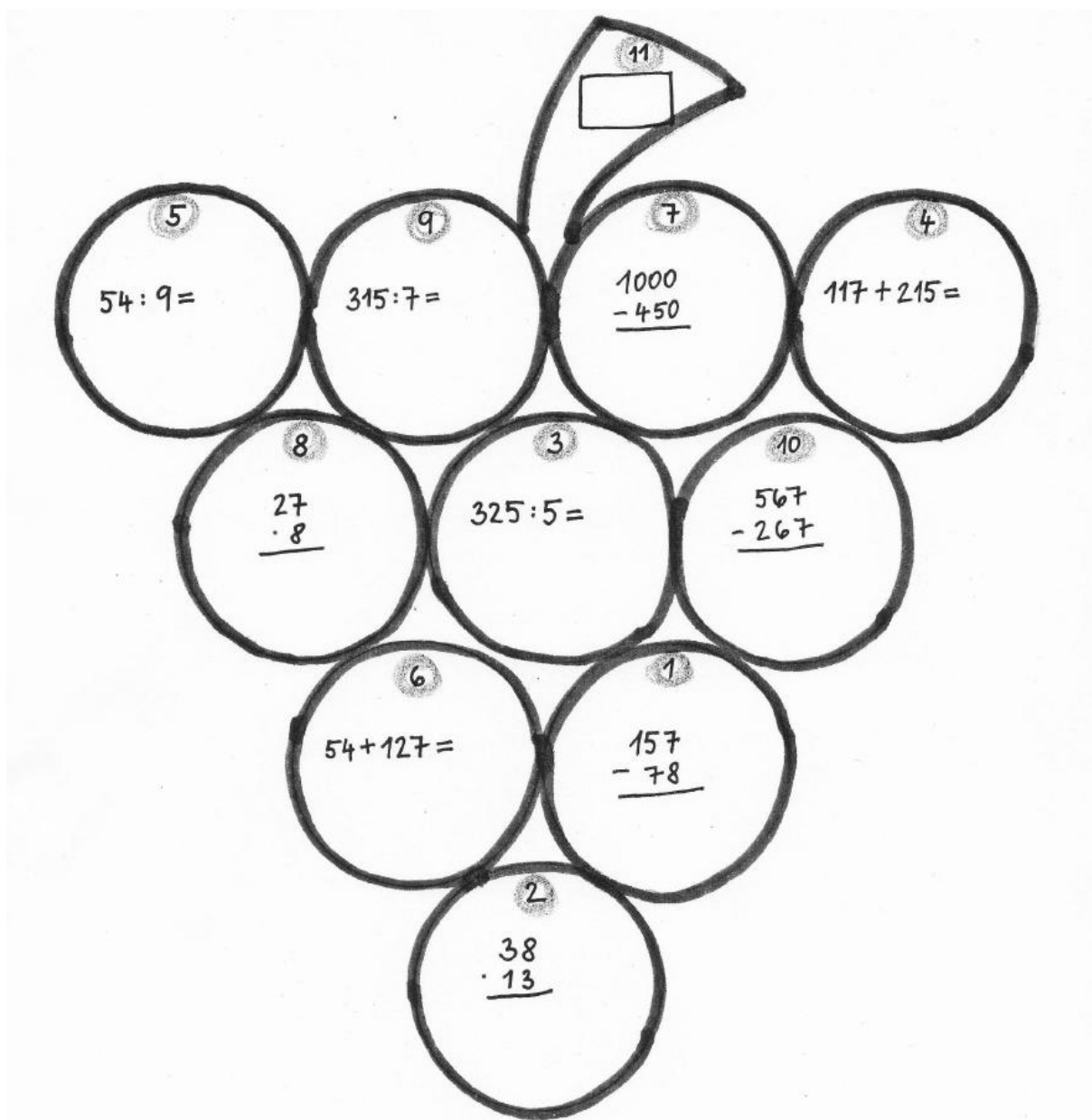
$$750 : 15 = 50$$

$$50 : 24 = 2 \text{ zbytek } 2$$

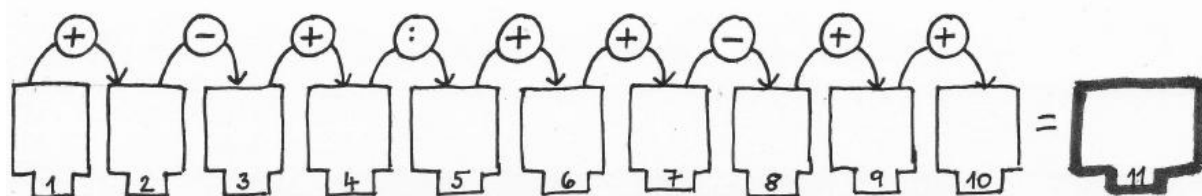
Odpověď: Pokud vinař okope za hodinu 15 m² půdy z celkové rozlohy vinohradu 750 m², bude mu práce trvat celkem 2 dny a 2 hodiny.

Příloha č. 33 - Pracovní list č. 11

a) Vypočítej výsledky v jednotlivých bobulích hroznu.

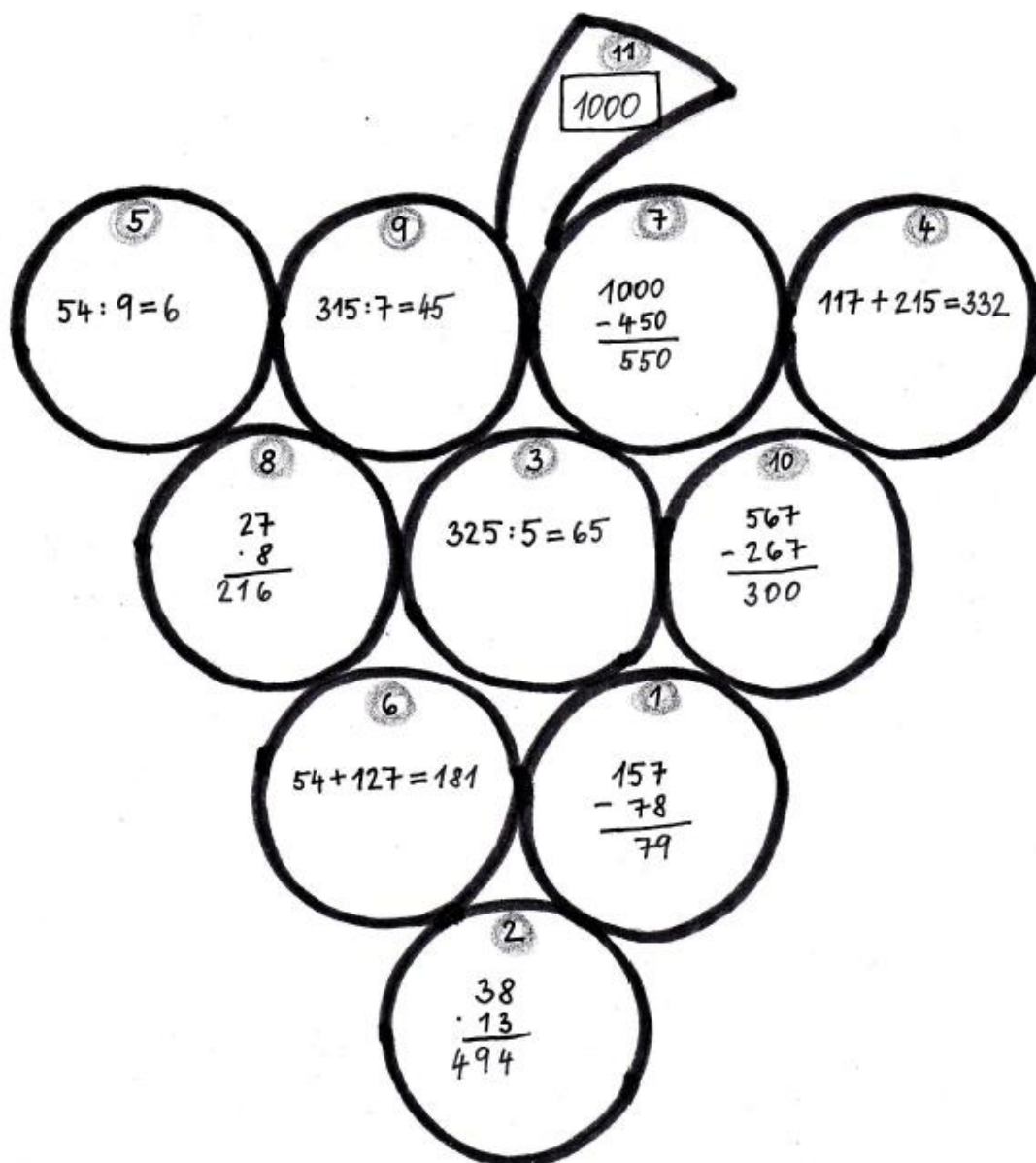
b) Jednotlivé výpočty z bobulí zapiš do rámečků a proved' uvedené operace.

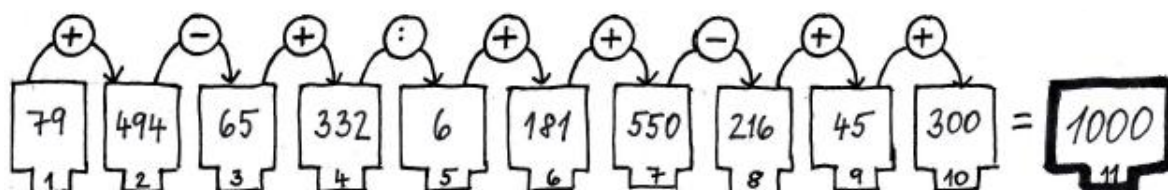
Pokud vypočítáš vše správně, dozvíš se počet kilogramů sklizených hroznů letošní úrody. Výsledek uveď do stopky hroznu. ☺

Příloha č. 33 - Pracovní list č. 11 - řešení

a) Vypočítej výsledky v jednotlivých bobulích hroznu.

b) Jednotlivé výpočty z bobulí zapiš do rámečků a proved' uvedené operace.

Pokud vypočítáš vše správně, dozvíš se počet kilogramů sklizených hroznů letošní úrody. Výsledek uveď do stopky hroznu. ☺

Příloha č. 34 - Dotazník pro žáky

1. Při kterých příležitostech se podle tebe konzumuje alkohol?

.....

.....

2. Napiš několik druhů alkoholických nápojů:

.....

3. Je alkohol droga?

- a) ANO
- b) NE
- c) NEVÍM

4. Co se může stát při nadměrném požití alkoholického nápoje? Uveď příklad situace:

.....

.....

5. Patří víno mezi alkoholické nápoje?

- a) ANO
- b) NE
- c) NEVÍM

6. Kdo si myslíš, že nejvíce konzumuje alkohol?

.....

7. Zkusil jsi někdy alkohol?

- a) ANO
- b) NE

8. Pokud ano, který alkohol jsi vyzkoušel?

.....

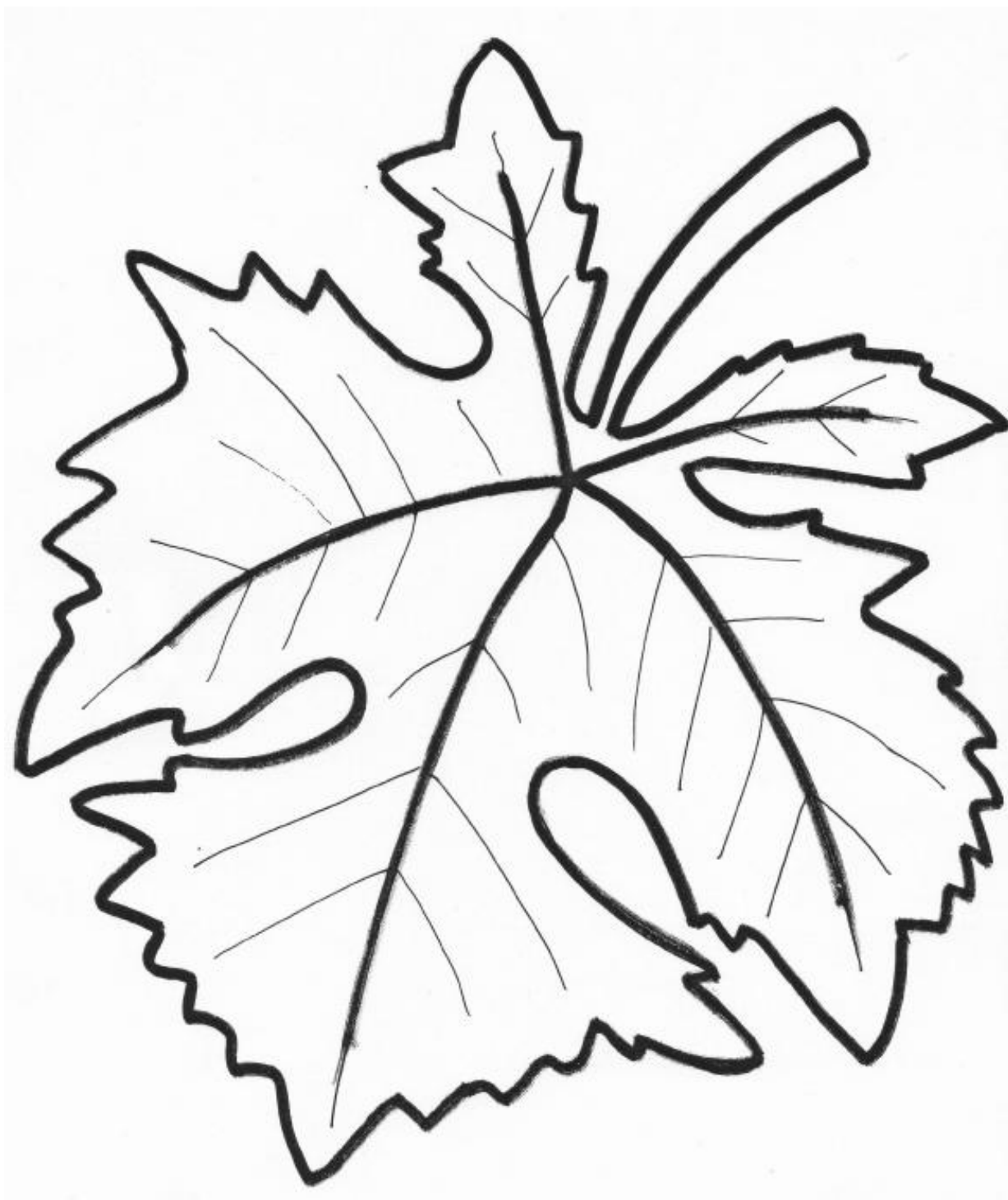
9. Pokus se definovat pojem *alkohol*:

.....

.....

DĚKUJI ZA ODPOVĚDI ☺

Příloha č. 35 - Šablona pro žáky č. 3

24. Červené vínečko.

Rozmarně (♩ = 92).

Z Dolňácka.

Volněji.

Tempo I.

¹⁰⁹ POLÁČEK, J. *Slovácké písně*, s 32.

39. Dyž sem já šel pres ty hory.

Táhle (♩ = 40).

Z Dolňádcka.

1. Dyž sem já šel pres ty ho-ry, pres ty ho-ry ze-le-né,

potkal sem tam švarné dívča, mě-lo líč-ka čer-ve-né.

2. Já sem sa jí začal pýtat
odkád', milá, odkád' si?
A ona ně povídala,
že je smutná jakási.
3. Ty si smutná, já su smutný,
my sme smutní obá dvě,
dal by ně to milý Pán Bůh,
abys byla žena má.

¹¹⁰ POLÁČEK, J. *Slovácké pěsničky*, s 47.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Hana Scholtzová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Jaromír Synek Ph.D
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Folklorní tradice na Hodonínsku – příprava projektu pro první stupeň základní školy
Název v angličtině:	Folklore Traditions in Hodonin Region – Preparation of the Project for the Primary Education
Anotace práce:	Diplomová práce s cílem navrhnout projekty pro žáky a učitele prvního stupně základních škol v okolí Hodonína je strukturována do tří částí. První částí chápeme teoretický popis problematiky, druhá, stěžejní část je věnována kompletně zpracovaným projektům týkajících se folklorních tradic na Hodonínsku s názvy Od adventu k Vánocům, Krojové hody a Vinobraní. Poslední, neméně důležitá složka všech projektů je část věnovaná přílohám.
Klíčová slova:	Folklor, tradice, Hodonínsko, projektové vyučování, advent, hody, dubňanský kroj, vinobraní, Slovácko
Anotace v angličtině:	The aim of this diploma project is to invent educational projects for pupils and teachers of primary schools in Hodonín Region. It is divided into three parts. The first part is a theoretical description of the problem. The second part is the main one and it consist of completely devised projects about folklore traditions in Hodonín Region. Projects are named: from Advent to Christmas time, a Feast in a folk costume and Festival of a grapes harvest. The last part of the diploma project is the part with appendices which is also important fort all projects.
Klíčová slova v angličtině:	Folklore, traditions, Hodonin Region, project education, Advent, feast, folk costume from the Dubňany village, festival of a grapes harvest, Slovácko Region
Přílohy vázané v práci:	Soubor textů pro učitele, pracovní listy pro žáky, řešení pracovních listů, notové záznamy lidových písní, fotodokumentace dubňanského kroje, šablony pro žáky i učitele.
Rozsah práce:	66 stran
Jazyk práce:	Český jazyk